

[Arne Bjerregaard]

henne. Jeg synes, vi skal vedtage ændringsforslag, som i al fald er sprogligt korrekte og forståelige for dem, der skal læse dem.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

- Ændringsforslag nr. 1
forkastedes, idet 59 stemte for, 85 imod.
- Ændringsforslag nr. 2
forkastedes, idet 19 stemte for, 127 imod.
- Ændringsforslag nr. 3
vedtoges uden afstemning.
- Ændringsforslag nr. 4
forkastedes, idet 17 stemte for, 129 imod.
- Ændringsforslag nr. 6
forkastedes, idet 61 stemte for, 85 imod.
- Ændringsforslag nr. 5
vedtoges med 123 stemmer mod 23.
- Ændringsforslag nr. 7 og 8
vedtoges uden afstemning.
- Ændringsforslag nr. 9 betragtedes som
bortfaldet efter forkastelsen af ændringsfor-
slag nr. 4.
- Ændringsforslag nr. 10
forkastedes, idet 19 stemte for, 126 imod.
- Ændringsforslag nr. 11 betragtedes som
bortfaldet efter forkastelsen af ændringsfor-
slag nr. 4.
- Ændringsforslag nr. 12
vedtoges uden afstemning.
- Ændringsforslag nr. 13
forkastedes, idet 3 stemte for, 138 imod; 4
stemte hverken for eller imod.
- Ændringsforslag nr. 14
vedtoges uden afstemning.
- Ændringsforslag nr. 15

vedtoges med 84 stemmer mod 56; 4 stemte
hverken for eller imod.

Ændringsforslag nr. 16
forkastedes, idet 19 stemte for, 126 imod.

Ændringsforslag nr. 17
forkastedes, idet 42 stemte for, 103 imod.

Ændringsforslaget uden for betænkningen
af Bolvig (RV)
var taget tilbage.

Ændringsforslag nr. 18
vedtoges uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 19 betragtedes som
bortfaldet efter forkastelsen af ændringsfor-
slag nr. 4.

Ændringsforslag nr. 20 betragtedes som
bortfaldet efter forkastelsen af ændringsfor-
slag nr. 13.

Ændringsforslag nr. 21, § 1 med de fore-
tagne ændringer og §§ 2-4
vedtoges uden afstemning.

Lovforslagets overgang til tredje behand-
ling
vedtoges uden afstemning.

Lovforslaget gik herefter til fornyet be-
handling i udvalget.

Man gik dernæst til afstemning vedrøren-
de forslag til lov om ændring af forskellige
lovbestemmelser som følge af ændringer i
naturfredningsloven.

Lovforslagets §§ 1-6 og dets overgang til
tredje behandling
vedtoges uden afstemning.

Lovforslaget gik herefter til fornyet be-
handling i udvalget.

Den næste sag på dagsordenen var:

10) Første behandling af:

Forslag til lov om ændring af lov om arbejdsformidling og arbejdsløshedsforsikring m. v. (Efterløn).

(Lovforslag nr. L 220. Fremsat 13/4 78).

Sammen med denne sag foretoges den sidste sag på dagsordenen, nemlig:

11) Første behandling af:

Forslag til lov om ændring af lov om arbejdsformidling og arbejdsløshedsforsikring m.v. (Langtidsledige).

(Lovforslag nr. L 226. Fremsat 20/4 78).

Lovforslagene sattes til forhandling.

Forhandling

Inge Fischer Møller (S):

Forslaget om efterløn og foranstaltninger for langtidsledige skal ses i sammenhæng med regeringens beskæftigelsesplan. Da vi i december måned sidste år arbejdede med indførelsen af den såkaldte moratorieordning, afgav arbejdsministeren løfte om at komme med nogle konstruktive tilbud til de langtidsledige. De to forslag, vi behandler nu, er gode og konstruktive, de fortjener begge at få en nærmere omtale.

Formanden:

Jeg vil gerne have ro her til venstre for talerstolen.

Inge Fischer Møller (S):

Efterlønsforslaget er et frivilligt tilbud til alle lønmodtagere, der er mellem 60 og 66 år, uanset om de er arbejdsløse eller erhvervsaktive. Det er en forudsætning, at man har været medlem af en statsanerkendt arbejdsløshedskasse i mindst 5 år inden for de sidste 10 år, ligesom man på ansøgningstidspunktet skal opfylde betingelserne for at få udbetalt arbejdsløshedsdagpenge.

Der er tale om en arbejdsmarkedspolitisk foranstaltning. Ordningen skal administreres af arbejdsløshedskasserne, og medens man får udbetalt efterløn, skal man fortsat indbetale bidrag til arbejdsløshedskasserne. Det er naturligt at koble forslaget på arbejdsløshedskasserne, fordi forslaget er udformet efter forsikringsprincippet og dermed de love og bestemmelser, arbejdsløshedsloven inde-

holder. Der er altså ikke tale om nogen socialpolitisk foranstaltning.

Ved beregningen af efterlønnen tager man som udgangspunkt de sidste 5 ugers lønindtægt – det samme grundlag, der benyttes til beregningen af arbejdsløshedsdagpenge.

I debatten omkring efterlønsforslaget har det fra forskellig side været fremført, at efterlønsordningen ville skabe skel i befolkningen mellem arbejdsløshedskassemedlemmerne på den ene side og resten af befolkningen på den anden side. De, der fører denne kritik frem, må imidlertid gøre sig klart, at skulle ordningen udstrækkes til at omfatte alle mellem 60 og 66 år, ville udgifterne blive så store, at vi slet ingen efterlønsordning ville få.

En forudsætning for udbetaling af efterløn er tilknytning til en anerkendt arbejdsløshedskasse, fordi ordningen finansieres gennem bidrag fra medlemmer og arbejdsgivere. Under udvalgsarbejdet må vi nok se på, om der er mulighed for at hjælpe andre persongrupper.

Det er nævnt, at ordningen er baseret på forsikringsprincippet. Den 1. januar 1977 fik vi en ændring i reglerne om arbejdsløshedsforsikring, der gik på, at også selvstændige kunne forsikre sig. Hvad ordningen kommer til at betyde for en selvstændig, der har meldt sig ind i en anerkendt arbejdsløshedskasse den 1. januar 1977, kan nok bedst belyses ved følgende eksempel: Hvis det skulle være nødvendigt for den selvstændige at lukke virksomheden f. eks. den 1. juli 1980, er den selvstændige berettiget til at få udbetalt arbejdsløshedsdagpenge i 1½ år og kan fra den 1. januar 1982 gå over på efterløn til en sats, der det første år svarer til den maksimale sats, hvorefter nedtrapning finder sted. Det, der maksimalt kan udbetales i efterløn, er den dagpengesats, det pågældende medlem ville have været berettiget til at få udbetalt, hvis der skulle have været udbetalt arbejdsløshedsunderstøttelse.

Til en fuldtidsforsikret kan efterlønnen maksimalt udgøre følgende beløb: Hvis den pågældende går på efterløn fra det fyldte 60. år, vil han eller hun de første 2½ år være berettiget til at få udbetalt et beløb på 70.425 kr. om året. De næste 2 år vil den pågældende være berettiget til at få udbetalt 56.340 kr. om året, og de resterende 2½ år vil den pågældende være berettiget til at få udbetalt 42.255 kr. De nævnte beløb udgør henholds-

[Inge Fischer Møller]

vis 100, 80 og 60 pct. af højeste dagpengesats.

I den offentlige debat har der været sagt noget om, at forslaget ikke er helt identisk med det efterlønsforslag, som SID i sin tid udarbejdede. Det er også rigtigt, men da vi i SID udarbejdede det oprindelige efterlønsforslag, omfattede det alle, der var i arbejde. Men siden da er beskæftigelsessituationen blevet ændret, mange er blevet kastet ud i ufrivillig ledighed, og vi mener, det ville være forkert ikke at tage denne gruppe med nu. I denne forbindelse vil det nok være en god idé at understrege, at formanden for SID, Erik Bording, fuldt ud bakker det foreliggende lovforslag op.

Lovforslaget om efterløn skal ses som et frivilligt tilbud eller sagt på en anden måde; en håndsrækning til den gruppe ældre medborgere, der har været med til at bygge samfundet op, og som nu ønsker at trække sig tilbage fra det aktive arbejdsmarked. Mange har jo i en årrække været beskæftiget ved meget belastende fysisk og psykisk krævende arbejde. Det skal også understreges, at denne gruppe nu har mulighed for at forlade det aktive arbejdsmarked nogle år før pensionsalderen uden at skulle opleve en så stor indtægtsnedgang, som tilfældet er i dag.

Finansieringen af ordningen tænkes klaret på den måde, at medlemmerne af en a-kasse betaler $\frac{1}{3}$ af udgifterne, arbejdsgiverne skal betale $\frac{1}{3}$. For arbejdsgivernes vedkommende betyder det, at de skal betale et beløb på 315 kr. ekstra pr. år pr. ansat. Arbejdsgiverforeningens afstandtagen bundet nok ikke så meget i de påståede hensyn, der har været fremme, nemlig at der er nogle, som ikke kommer med i ordningen. Jeg tror, den skal ses i sammenhæng med forslaget om, at det er arbejdsmarkedets parter, der afholder den overvejende del af de ret beskedne meromkostninger, der er forbundet med at tilkoble efterlønsordningen til den bestående forsikringsordning for arbejdsløshedskassemedlemmer.

Forslaget om de langtidsledige, der har til formål at sikre, at de langtidsledige får tilbud om et egentligt job kombineret med kursus-tilbud og økonomisk støtte til genoptræning i en 9 måneders periode, er et godt forslag. Tilbuddet om de 9 måneders job retter sig først og fremmest til de langtidsledige, der står i fare for at falde for 26 ugers reglen.

Det er tanken, at genoptræningsydelsen, der i de første 3 måneder skal udgøre 20 kr. i timen, de næste 3 måneder 15 kr. pr. time og de sidste 3 måneder 10 kr. pr. time, skal udbetales til de arbejdsgivere i den private sektor, der vil være med til en nettoudvidelse af antallet af ansatte. Hvis det ikke er muligt at placere de pågældende inden for den private sektor, skal kommuner og amter prøve, om de kan placere de pågældende inden for deres område. Genplaceringsansvaret skal påhvile arbejdsmarkedsnævnet, kommunerne og amterne.

Jeg har bemærket, at Børsen har kaldt forslaget om en jobtilskudsordning for et plet-skud, og det er jeg enig i. Det er vigtigt at fastslå, at det i høj grad er op til det private erhvervsliv, om den foreslåede ordning skal blive en succes. Som det fremgår af forslaget, er virksomhederne jo ikke forpligtet til at beholde de langtidsledige i alle 9 måneder, og de er heller ikke forpligtet til at beholde dem, når den 9 måneders periode er udløbet. Ordningens værdi står og falder derfor med, om erhvervslivet beholder de langtidsledige ud over de 9 måneder eller sender dem tilbage til arbejdsløsheden. Jeg tror, det private erhvervsliv vil være med til at leve op til dette ansvar.

Som sagt indledningsvis var det nødvendigt at komme med et udspil, men når den forlængelse af lovgivningen, vi vedtog i december måned sidste år, udløber den 1. januar 1979, står vi i den meget uheldige situation, at ca. 15.000 igen vil falde for 26 ugers reglen. Det betyder, at mange langtidsledige vil miste deres ret til arbejdsløshedsunderstøttelse, hvis vi ikke i tide skaber reelle tilbud. Folketinget har forpligtet sig til at komme med tilbuddene, og her er de. Jeg er ikke blind for, at de foreliggende forslag kan indebære praktiske vanskeligheder. Forslagene er dog gode og ret enkle, så derfor skulle det ikke være vanskeligt, hvis viljen er til stede herinde, at blive færdig med forslagene, inden vi tager på sommerferie den 2. juni. Alle partier taler så meget om deres gode vilje, når det drejer sig om at skabe bedre vilkår for de arbejdsløse. Her er muligheden for at vise, om de udtalelser om god vilje også har pålydende værdi.

Der er vel ingen tvivl om, at jeg kan tilsige socialdemokratiets fulde opbakning under det kommende udvalgsarbejde.

Lawaetz (FP):

»Regeringen finder, at de allerede tagne og de kommende initiativer ikke kan stå alene, fordi man må erkende, at der er særlige problemer med hensyn til de ældre, som det er vanskeligt at få genbeskæftiget. Det er derfor nødvendigt at supplere foranstaltningerne i medfør af beskæftigelsesplanen med noget, der specielt retter sig mod de ældre, og dette »noget« er forslaget om en efterlønsordning, der giver ældre mulighed for at trække sig tilbage .... før pensionsalderen uden at skulle opleve en meget stor indtægtsnedgang«, siger arbejdsministeren i sin fremtællestale.

Det lyder smukt, men det er desværre den eneste ros, man kan give forslaget. Det er interessant at bemærke, at lovforslaget er et led i socialdemokratiets såkaldte beskæftigelsesplan, sidst bekræftet af ordføreren, fru Inge Fischer Møller. For vi kan vel hurtigt blive enige om, at det ikke skaffer én arbejdsplads mere, tværtimod. Der er jo ingen garanti for, at en ældre, erfaren arbejder erstattes med en ung og uerfaren. Dertil kommer, at det igen er en belastning for erhvervslivet, en ny omkostningsfordyrende faktor. Det er genialt, at arbejdsministeren placerer loven som en arbejdsmarkedspolitisk sag. Selv om man i de første 3 år kalkulerer med en udgift på »kun«, som man udtrykker det, henholdsvis 345 mill. kr., 540 mill. kr. og 630 mill. kr., er det dog en fordyrelse, som erhvervslivet absolut intet får for. Altså den stik modsatte virkning af at skaffe flere arbejdspladser.

At skaffe flere produktive arbejdspladser har regeringen tilsyneladende opgivet. Men får man på denne snedige facon »bugseret« efter beregningerne henholdsvis 17.000, 22.000 og 27.000 personer ud af arbejdsmarkedet i de næste 3 år, så vil vi givetvis komme til at høre fra den samme talerstol om nogle år, at regeringen ved sin dygtighed har nedsat arbejdsløsheden med disse tal. De er bugseret ud til højre. Det har intet med arbejdsmarkedspolitik at gøre. Det er efter vor opfattelse en ren, camoufleret sociallovgivning, enten man kan lide det eller ej.

Og det er værre end det. Det er en så ud-talt diskriminering af alle andre pensionister, førtidspensionerede, invalidepensionister og folkepensionister – en befolkningsgruppe på

i alt 800.000, der skal leve videre med en elendig pension, medens folk, der blot har arbejdet i 26 uger inden for de sidste 4 år, kan komme ind under denne nye, fine betegnelse »efterlønnede« med en årspension de første 2½ år på 70.425 kr. Og tænk engang på hr. og fru Efterløn! De kan være så heldige tilsammen at have 140.850 kr. Sammenlign det med almindelige pensionister!

Men hvad med alle de friske, der gerne vil arbejde, efter at de er fyldt 60 år? Ordningen er frivillig, hedder det. Men mange, der er fyldt 60 år, vil blive stillet i en helt umenneskelig situation med dårlig samvittighed over for de unge. Disse ældre vil i stor stil blive frosset ud. Her er jeg bange for at frihed, lighed og broderskab vil slippe op. Navnlighed og broderskab er det småt med i loven, for det er kun folk, der i mindst 5 år har været medlem af en a-kasse, der kan benytte ordningen. Det betyder oversat til almindeligt sprog, at man skal være medlem af en fagforening; altså en ny hjælp til LOs krav om organisationstvang. Hvem husker ikke den triste sag om den kvindelige sygemedhjælper i Nyborg, der blev afskediget, fordi hun kun ville være medlem af en a-kasse og ikke af en fagforening, fordi hun var imod at være tvangsindlagt til at støtte Aktuelt og anden socialistisk propaganda, som hun aldeles ikke sympatiserede med? Hvad med den nedslidte lille købmand eller pølsemanden og hans kone – de kommer godt nok med i løbet af en årrække – men hvad med dem, hvorfor skal de udelukkes?

Fremskridtspartiet vil ikke være med til at favorisere én befolkningsgruppe på bekostning af en anden. Fremskridtspartiet vil ikke være med til at påføre erhvervslivet nye byrder, som i det lange løb kun bliver til skade for de arbejdere, som vi gerne vil være med til at hjælpe. Vi er i øvrigt helt uforstående over for, at lovforslaget ikke bliver behandlet sammen med den bebudede pensionsreform, hvor det vitterlig hører hjemme.

Hvad angår lovforslag nr. L 226 om beskæftigelsesforanstaltninger for langtidsledige – så vidt muligt under 60 år, da man jo har bugseret dem over 60 år ud til siden på efterløn – fremsatte fremskridtspartiet 8. september 1975 et lovforslag om midlertidige omskolingsbidrag for langtidsarbejdsløse. Lovforslaget gik i sin enkelhed ud på, at arbejdsgiveren fik et statstilskud på 15 kr. i timen i

[Lawaetz]

en omskolings- eller optræningsperiode, dog højst på 16 uger. Uanset vor normale principielle uvilje mod, at staten betaler arbejdsgiverne subsidier, fremsatte vi dette velmente forslag på baggrund af den helt særlige ulykkelige situation, som de mange arbejdsløse var i. Men selvfølgelig kunne socialdemokratiet ikke dengang støtte lovforslaget; motivetningen har sikkert været rent partipolitisk, nemlig blot, at det var fremskridtspartiet, der kom med lovforslaget. Så det røg i papirkurven. Det må være mærkeligt nu for socialdemokratiet at grave forslaget op fra samme papirkurv og brodere videre på det.

Arbejdsministeren har udtalt, at man kun forventer, at det private arbejdsmarked vil aftage en tredjedel af de langtidsledige, hvis jeg kan holde mig til bladene, og i sin videre brodering lover han alle langtidsledige mindst 9 måneders beskæftigelse. Det vil sige, at det offentlige skal beskæftige to tredjedele af de langtidsledige, og det vil sige, at man igen skal ud med stor administration, fantasi og opfindsomhed for at finde på beskæftigelsesarbejder, arbejder, der på længere sigt ikke kan undgå at skabe en illoyal konkurrence til det private erhvervsliv.

Det kan ikke undgås, at den offentlige sektor igen forøges med store tal, og loven vil således igen virke fordyrende for os alle, forringe vor konkurrenceevne og kræve skatte- og afgiftsforhøjelser, altså stik modsat det eneste, som på længere sigt kan hjælpe os ud af krisen. Her adskiller fremskridtspartiets velmente lovforslag fra 1975 sig totalt fra regeringens.

Det mest positive, jeg kan sige om lovforslag nr. L 226, er, at det vil betyde en registrering af alle arbejdsledige, alle, der reelt er til rådighed for arbejdsmarkedet, og en frasertering af dem, der ikke ønsker arbejde, og som så må overgå til bistandsloven.

Vi vil til enhver tid medvirke til at skaffe flere i arbejde i en rentabel produktion, men vi vil ikke medvirke til kunstig, statsstøttet beskæftigelse, der camouflerer den virkelige arbejdsløshed og regeringens uformåenhed på dette punkt. Vi vil med interesse følge, hvilke partier der kan støtte disse to lovforslag og være medansvarlige for en diskriminering af store befolkningsgrupper og en yderligere forringelse af landets økonomi.

Holm (V):

Med lovforslagene om efterløn og jobtilbud til langtidsledige lever arbejdsministeren op til de tilsagn, der tidligere i denne samling blev givet i forbindelse med 4 års reglens forlængelse, der blot er en udskydelse af problemerne.

Det ville være udsigtsløst at fortsætte denne trafik, der i sin konsekvens ville føre til en udvidelse af 4 års reglen til en 5 års regel osv. Udskydelsen af problemerne måtte derfor følges op med forslag til en løsning.

I den forbindelse skal jeg understrege, at det for venstre fortsat er væsentligt, at vi hurtigt når tilbage til de oprindelige regler.

Lovforslaget om efterløn til ældre medborgere, dvs. personer, der er fyldt 60 år, er en principiel nydannelse både i forhold til arbejdsmarkedslovgivningen og i forhold til de sociale pensioner, og det må siges at være en ordentlig mundfuld at skulle klare på de 12 arbejdsdage, der er tilbage til udvalgsarbejdet.

Selv om ministeren understreger, at det er en arbejdsmarkedspolitisk foranstaltning, undgår vi ikke at vurdere forslagene i forhold til invalidepensionslovgivningen, hvorefter der tildeles pension efter et nedslidningskriterium og i forhold til de gældende førtidspensionsregler. I sammenligning med begge disse pensionsområder gælder det, at ministerens forslag er langt mere rundhåndet.

Venstre erkender, at der er et problem for de ældre medborgere, der falder for 26 ugers reglen, og at det derfor kan være nødvendigt at se på en særlig løsning for disse mennesker. Imidlertid forekommer det os, at arbejdsministerens forslag om efterløn går langt ud over det særlige behov. Principielt finder jeg det uheldigt, at forslaget kun giver tilbud til en del af de erhvervsaktive; for venstre må en førtidspensionsordning omfatte alle.

Endvidere finder vi det helt urimeligt ad lovgivningens vej at begrænse de ældre medborgeres mulighed for at påtage sig såvel lønnet som ulønnet arbejde. 200 timer årligt svarer til 5 ugers arbejde; det er en urimelig begrænsning af den enkeltes udfoldelsesmuligheder.

Forslaget om, at kommunerne i en 3 års periode forpligtes til at skaffe et, som det hedder i lovforslaget, rimeligt tilbud om arbejde, har positive sider, men lader en række spørgsmål ubesvarede. Det problem afhjæl-

[Holm]

pes måske i nogen grad, når vi får mulighed for at læse Drachmann-udvalgets betænkning.

Jeg skal her understrege, at det er uholdbart, at vi samtidig har stor ledighed og virksomheder, der mangler arbejdskraft. Det er ikke nok, at de ledige, der er ved at falde for den såkaldte 26 ugers regel, får tilbud om job og genoptræning, man må tillige forsøge at undgå, at det kommer så vidt. Det må være et rimeligt krav fra samfundets side, at den ledige, der inden for de sidste to år kun har haft et halvt års beskæftigelse, søger beskæftigelse ikke blot på et fagligt snævert område, men også på beslægtede områder som betingelse for den fortsatte ret til dagpenge. Skal samfundet påtage sig at give alle, der falder for 26 ugers reglen, og det vil sige alle, der mister retten til dagpenge, fordi de har haft mindre end 26 ugers beskæftigelse inden for de sidste fire år, et rimeligt tilbud om beskæftigelse, må stive faggrænser ikke være årsagen til ledigheden.

Under udvalgsarbejdet skal vi have en række praktiske forhold belyst, bl. a. om tilbuddet er begrænset til a-kassemedlemmer. Jeg vil i den forbindelse pege på, at der også er langtidsledige, der ikke er forsikret. Der er spørgsmålet om, hvilken form for bistandshjælp man er berettiget til, hvis man ikke accepterer de tilbud om job og genoptræning, der bliver tilbudt. Endvidere er der det uafklarede spørgsmål om kommunernes økonomiske forhold, dels de 60 mill. kr., der vil blive pålagt kommunerne i indeværende regnskabsår, hvor det ikke har været muligt at tage højde for dette beløb i budgetterne, dels den af ministeren omtalte udligningsordning. Endelig vil vi med interesse se på de praktiske forhold omkring ansættelse af medarbejdere i private virksomheder. Det er næppe heller her problemfrit at afgøre, om der er tale om nyansættelser.

Regeringen må forstå, at tingene skal ses i en sammenhæng også økonomisk. Det er jo til syvende og sidst en regning, der skal betales, samfundsmæssigt set, selv om regeringen i første omgang prøver at vælte den over på erhvervsliv og kommuner. Set i en samfundssammenhæng skal forslagene også vurderes ud fra ønsket om at øge beskæftigelsen, ikke at forveksle med den fordeling af beskæftigelsen, der er det fremtrædende i disse forslag.

Forslagene skal også vurderes for deres påvirkning af betalingsbalancen. I det lange løb kan regeringen ikke – og man fristes til at sige vedblivende – se bort fra disse forhold.

Jeg skal med disse bemærkninger på venstres vegne tilsige en interesseret behandling og som sædvanlig give et tilsagn om et hurtigt udvalgsarbejde, men understrege, at selv det sætter grænser for, hvad der sagligt er forsvarligt.

Ninn-Hansen (KF):

Formanden for folketingets arbejdsmarkedsudvalg, hr. Risgaard Knudsen, har ført sin private førstebehandling i Berlingske Tidende i dag i en artikel, som på sædvanlig måde er velskrevet, indeholder værdifulde parlamentariske synspunkter, men også indeholder overraskelser af en anden art end sædvanlig.

Særlig overraskende er det ikke, at formanden for den socialdemokratiske gruppe – som han jo også er – går ind for de to lovforslag; det er jo forventeligt. Men når formanden for arbejdsmarkedsudvalget er den, der siger, at de to lovforslag kan vi sagtens vedtage, inden folketinget rejser på sommerferie, må man sige, som Cæsar gjorde det ved en bestemt lejlighed: »Også du, min søn Brutus«. Ingen har mere ihærdigt end hr. Risgaard Knudsen hævdet, at folketinget skal have fornuftige arbejdsregler, at de bestemmelser, vi har, ikke alene er formaliteter, der er formaliteter, men noget, man skal bruge og anvende til enhver tid og overholde. Der er måske endda nogen, der ved lejligheder har kunnet mene, at hr. Risgaard Knudsen optræder noget i nærheden af det formalistiske. Det synes jeg ikke han gør, men han hævder reglerne, han står på en fortrinlig måde på folketingets ret til at virke.

Howdan i alverden kan hr. Risgaard Knudsen så mene, at folketinget, der har 11 arbejdsdage tilbage, indtil betænkningerne skal afgives, skulle kunne gøre to lovforslag færdig, der har vidtgående økonomisk rækkevidde, der indeholder helt nye principper med hensyn til pensionslovgivningen her i landet?

Howdan har forberedelserne været? Jeg ved da godt, at der har været arbejdet med sagen, et udvalg har – siden november er det

[Ninn-Hansen]

vist - arbejdet med det og udført et sikkert udmærket arbejde om efterlønssagen; jeg må sige sikkert, for jeg kender det ikke. Kl. 14.05 i dag blev der lejlighed til for arbejdsmarkedsudvalgsmedlemmerne i deres skuffer her i meddelelsescentralen at få betænkningen, der ligger til grund for det hele. Arbejdsministeren kender jo også forretningsordenens § 11 om, at lovforslag skal være her to dage inden førstebehandlingen. Det gælder ikke betænkninger, men vi har heldigvis møde i forretningsordensudvalget i morgen, for det må vi selvfølgelig se på. Det kan ikke være rimeligt, at folketingets medlemmer på dette tidspunkt ikke har kendskab til den betænkning, der ligger til grund for et lovforslag af denne karakter.

Jeg ved godt, at der er nogle, der er tilbøjelige til at mene, at man har folketinget til at lade andre servere sig grydeklare retter, og så kan man bare sætte dem ind i ovnen, og så er det færdigt. Nu får vi ikke engang lov til at sætte dem ind i ovnen, de grydeklare retter, der serveres for os. Vi kan imidlertid ikke lide råt kød, i hvert fald ikke i mit parti, og derfor anmoder vi altså om, at man får lejlighed til at udføre et sagligt arbejde. Vi er så heldige i folketinget, at vi under formandens ledelse har fået en bedre og rigtigere arbejdsrytme i denne samling. Den er der ingen der skal have lov til at ødelægge igennem en gang lovjaskeri, vi simpelt hen ikke ville kunne være bekendt.

Jeg forstår godt arbejdsministerens ønske om at få klaret forholdene for de langtidssarbejdsledige og ved også, at mange til nytår falder for 26 ugers reglen. Vi vil gerne medvirke til at klare dette problem, men vi må have besked. Vi ved endnu ikke, hvad kommunerne vil. Det er milliardbeløb, det drejer sig om, nye udligningsordninger o. lign.; vi må selvfølgelig have besked om dette. Vi er ikke bære dem, der er parate til at smide helt nye udgifter over på kommunerne. Vi må også have at vide, hvordan ordningen skal praktiseres. Jeg tror godt, vi kan blive færdige med den sag i dette folketingsår; om det så skal være i juni eller i september, kan vi vende tilbage til.

Ved en førstebehandling skal vi jo føre principdebat, men det er jeg afskåret fra med hensyn til efterlønssagen. Ganske vist fik jeg takket være venlighed fra meddelelsescentralen en betænkning i formiddags, men nok

kan jeg somme tider læse hurtigt og også begynde med konklusionen, men der har altså også været andet at gøre, så jeg må vente med på min gruppes vegne at tage endelig stilling til den sag til dens udvalgsbehandling, som jo også må have en vis langvarighed.

Vi vil også gerne være med til at løse den sag. Når vi har en arbejdsløshed, som desværre er voksende, hvor de foranstaltninger, der er gennemført, ikke har hjulpet så forfærdelig meget, må vi også se på rimelige muligheder for at fordele arbejdet, og det er vi parate til. Men vi ønsker en lighedsbetragtning gennemført.

Jeg kan ikke overse, hvad kravet om de fem år med hensyn til en statsanerkendt arbejdsløhedskasse betyder. Jeg ved f. eks. ikke, om det betyder, at en 60-årig sygeplejerske eller et 60-årigt medlem af Kommunalarbejderforbundet ikke kan få efterløn, fordi deres arbejdsløhedskasser i et tidsrum ikke var statsanerkendt. Men alle disse ting kan jo blive oplyst. Én ting ved jeg imidlertid, og det er, at de, der først har kunnet få deres arbejdsløhedskasser anerkendt for ganske nylig, f. eks. de selvstændige erhvervsdrivende, ikke har nogen mulighed for, når de når til den samme alder, at få en efterløn. Vi er imidlertid tilhængere af, at man stiller folk lige på pensionsområdet - det ved regeringen fra andre pensionsforanstaltninger, vi beskæftiger os med - derfor mener vi, det også bør gælde her.

Der er altså en række spørgsmål, der skal afklares. Vi erkender, at ingen af os har gjort det godt i bekæmpelsen af arbejdsløsheden: den er alt for stor. Vi vil gerne hjælpe til, men må jo også lære af det, der altså ikke har været så godt. Bekæmpelse af ungdomsarbejdsløsheden blev ingen succes, selv om vi anvendte et par år til at drøfte forskellige forslag derom. Vi skal vist have den sag til behandling i arbejdsmarkedsudvalget meget snart, for det er ingen succes, snarere det modsatte.

Vi er ængstelige for de kunstfærdige indgreb uden sammenhæng, og derfor har vi foreslået regeringen en septembersamling, hvor vi kan behandle disse problemer i sammenhæng, hvor vi kan arbejde videre med vor indkomstpølitik. Den har vi selvfølgelig også behov for, for hvis man nu vil lægge nye omkostninger på erhvervslivet, er det

[Ninn-Hansen]

endnu vigtigere at få videreført en indkomspolitik. Erhvervslivet skal vide, hvor de er henne, også når det f. eks. gælder dyrtidsportioner, der skal drøftes i morgen.

Jeg forstår ikke, hvis regeringen vil afvise den konservative folketingsgruppes opfordring til at gøre et sagligt, godt og rigtigt arbejde, tage den fornødne tid til det, gøre dette i sommerens løb, samles i september – det er stadig væk i dette folketingsår – få udført vor rigtige gerning i forbindelse med bekæmpelse af arbejdsløsheden, både vedrørende de langtidsledige, hvis ikke vi kan klare det nu, og vedrørende efterlønnen, som vi i hvert fald ikke kan klare nu, sørge for, at disse ting kommer på plads, og samtidig gennemføre eller aftale foranstaltninger vedrørende en fortsat indkomspolitik, hvori jo også kan indgå problemer med hensyn til boliger, skatter og andet.

Det konservative folkeparti har foreslået dette, fordi vi ønsker at få resultater, og fordi vi ønsker at få de rigtige resultater i disse meget, meget afgørende sager.

Melchior (CD):

For et par uger siden stod jeg her som ordfører for forslagsstillerne vedrørende et forslag om to års efterløn til folketingsmedlemmer. Dette forslag fik ikke nogen særlig blid behandling. Den omstændighed skal imidlertid på ingen måde stemme CD eller mig ublidt over for det forslag, lovforslag nr. L 220 om efterløn, der her er til første behandling.

CD har igennem sin korte, men glørværdige eksistens flere gange vist interesse for de problemer, der hænger sammen med dette lovforslag. Vi har rejst en række spørgsmål, udkastet en række ideer, som alle må have kunnet give arbejdsministeren det indtryk, at vi principielt stiller os positivt til ordninger af den art, som her er foreslået, og dette principielle synspunkt holder også over for denne lovgivning. Dette være hermed sagt og tilsagt.

Vi tror, at en ordning af denne art vil få en temmelig lang række godartede virkninger dels for forskellige grupper af lønmodtagere, dels for erhvervslivet som sådant. I modsætning til, hvad mange tror, er erhvervslivets ejere og ledere jo overordentlig flinke og positive mennesker, og det er nok en kendsger-

ning, at der rundt omkring i virksomhederne er beskæftiget en hel del ældre medborgere, som egentlig ikke er i stand til trods god vilje at gøre fyldst i deres job mere, men som virksomhederne, særlig når det drejer sig om medarbejdere, der har tjent i 20, 30, 40 år, bevarer på disse pladser og ikke vil afskedige. Disse medarbejdere får hermed mulighed for på en god måde at få en tidlig fyraften i deres tilværelse, samtidig med at erhvervslivet på en lignende fin måde kan se i øjnene, at der bliver en større naturlig afgang.

Denne naturlige afgang vil ikke under alle omstændigheder modsvares af en indslusning af yngre medarbejdere i de tilsvarende stillinger. Det har arbejdsministeren været opmærksom på i sine bemærkninger om, at tilgangen af ny ung arbejdskraft, der vil blive opslugt, højst sandsynligt vil blive noget mindre end den afgang af ældre, der vil være i den anden ende. Der er dem, der gætter på, at tilgangen af unge vil blive en hel del mindre. Afgørende er, at der kommer en del unge i arbejde. Hvor mange ved vi ikke – det må man have været i gang med ordningen for at kunne få opklaret – men det vil nok dreje sig om mange nok til, at det har overordentlig stor interesse både for de pågældende og for samfundet.

Dermed synes jeg, at kritikken om, at dette forslag ikke skaber nye arbejdspladser, som blev fremført her af fremskridtspartiets ordfører, er både imødegået og urimeliggjort. Dels er det ikke påstået, at det er det, der er forslaget sigte, dels er der opnået noget positivt, også hvis den arbejdsstyrke, der er i gang, har en bedre aldersmæssig fordeling, så flere ældre kan blive friggjort og flere af de yngre kan blive sat i arbejde.

CD tror, det er nødvendigt at mildne arbejdsledighedsens virkninger på alle de områder, hvor den trods alle gode viljer ikke lader sig udrydde. Det er i overensstemmelse med, hvad hr. Ninn-Hansen sagde her for et øjeblik siden, når jeg siger, at vi sikkert ikke har gjort det godt nok på en lang række områder, men jeg ser dette forslag som et forsøg på at gøre det noget, indtil betydeligt, bedre.

Imidlertid er der også mange spørgsmål at stille og mange forbehold at tage. Arbejdsministerens udkast her er vældig enkelt, jeg vil sige, det er enkelt indtil det smarte – dog i dette ords gode betydning. Det, der er enkelt,

[Melchior]

er let fatteligt og let administrerbart, men til gengæld også noget mere firkantet og vil derfor have flere urimeligheder, da det levende liv og de mennesker, der lever dette liv, jo ikke er så kvadratiske eller rektangulære.

Jeg vil derfor lidt i telegramstil pege på en hel række punkter, hvor vi vil forsøge under behandlingen at efterforske større fleksibilitet. Det gælder 60 års grænsen, skønt jeg erkender, at et eller andet sted må grænsen jo ligge. Det gælder spørgsmålet om, hvorvidt det skal være så kategorisk, at man ikke kan komme ind igen, hvis man efter en periode at have prøvet sin tidlige fyraften alligevel kommer til det resultat, at det ikke var lykken. Jeg erkender, det bliver vanskeligt administrerbart, men vi må arbejde med det, fordi det er i menneskers interesse, vi arbejder. Det gælder spørgsmålet om de 200 timer, om det er det rigtige tal, hvad der er baggrunden for, at det tal er bedre end noget andet tal, og hvem der skal og kan kontrollere, at det overholdes.

Så er der hele det grundlæggende kriterium, nemlig medlemskabet af en a-kasse i en 5 års periode. Det lader 3 grupper af befolkningen ude, nemlig tjenestemænd, selvstændige og en del øvrige grupper. CD anerkender, at et fremskridt skal man tage imod, og så selv om dette fremskridt ikke kan komme 100 pct. af befolkningen til gode i første omgang. Her vil der være tale om, at ca. halvdel af de erhvervsaktive i dette land vil kunne nyde fordel af denne ordning, hvis de får brug for en sådan fordel. Men selv om vi altså erkender, at vi ikke synes, det er diskriminerende, at ikke 100 pct. af befolkningen fra start af kan nyde godt af en nyordning, må vi dog gøre det bedst mulige for at udvide den mest muligt.

Jeg tror, tjenestemændene vil affinde sig med det, for de har været med til at prøve at komme først med så mange andre ordninger; jeg tror, de vil se med sindsro på det.

Det ligger nok lidt anderledes med de selvstændige erhvervsdrivende. Det er en ny ting, at de har kunnet melde sig ind i en arbejdsløshedskasse, og den omstændighed, at der ikke har eksisteret arbejdsløshedskasser for selvstændige i 5 år, kunne måske retfærdiggøre, at man satte en lavere årregel for de mennesker, som altså slet ikke har haft den mulighed rent teknisk, om de havde villet, at

melde sig ind i en a-kasse, og det er også et af smidiggørelsespunkterne.

Så er der de øvrige grupper. Der vil være en hel del grænsegrupper at tage hensyn til. Måske kan det være 5 års ansættelse, der skal være et kriterium, mere end 5 års medlemskab af en a-kasse. Endvidere er der hensynet til pensionister af anden art, invalidepensionister, førtidspensionerede, som ofte må nøje sig med en månedlig udbetaling på 1.200–1.400 kr.; hvordan vil de se på, at mennesker, der måske har været i arbejde en kort periode i deres sjette årti, og som så har været arbejdsløse i nogle år og nu er blevet 60 år, vil kunne oppebære denne ydelse, som vil være mellem 2 og 3 gange større, end så og så mange pensionister vil kunne modtage? Det er disse mange ting, vi er nødt til at arbejde grundigt og alvorligt med.

Lad mig til slut omtale spørgsmålet om finansieringen, altså fordelingen af betalingen, som her er tænkt at være $\frac{2}{3}$ til arbejdsgiveren, $\frac{1}{3}$ til arbejdstageren. Vi betragter det beløb, som arbejdstageren, lønmodtageren, her skal betale, som en forsikringspræmie, og hvis denne fremstilling er rigtig, finder vi, at $\frac{1}{3}$ af den samlede udgift er for lille, og at der alene af den grund bør kunne deles om på dette, således at det bliver det modsatte forhold: $\frac{2}{3}$ – $\frac{1}{3}$ den anden vej, eller et andet resultat, vi kan forhandle os frem til. Både af den her nævnte grund, nemlig at den, der i givet fald får fordel af forsikringen, hvis skaden sker, også bør være den, der bærer hovedbyrden ved opsparringen til denne godtgørelse til sin tid – altså at den brandforsikrede betaler sin brandpræmie, og den, der vil forsikre sig for at kunne afgang fra arbejdsmarkedet tidligere, må bære hovedbyrden ved betalingen derfor – men naturligvis har vi også det sigte at holde erhvervslivets omkostninger nede.

Men måske kunne staten dog af sine midler, nemlig af de midler, som alligevel er afsat til bekæmpelse af ledigheden, gå ind med et beløb til delvis finansiering af denne efterlønsordning, således at både virksomheden og den ansatte kan slippe noget billigere, og hvis det sker – stadig væk med lovens hovedintentioner som grundkriterium – tror jeg, at både lønmodtagerens og virksomhedens ydelse bliver så beskeden, at det vil lette ordningens gennemførelse.

[Melchior]

CD vil gerne medvirke til dette kompleks, også til lovforslag nr. L 226 om de langtidsledige, om hvilket jeg kun vil sige, at det bliver nødvendigt for at administrere denne lovgivning, at der sker en betydelig nedbrydning af faggrænser i dette land, men det skal jeg komme tilbage til; min tid er udløbet.

Vi ønsker bred tilslutning i tinget til disse forslag, og vi vil prioritere bred tilslutning højere end hurtig færdiggørelse, og det gælder især lovforslag nr. L 220. Jeg må indrømme, at hr. Ninn-Hansens bemærkninger om de forberedelser, de enkelte udvalgs- og tingmedlemmer – især ordførere – har kunnet gøre sig, vejer tungt, og derfor håber jeg, ministeren vil indse, at den brede tilslutning og det grundige arbejde er væsentligere end den hurtige færdiggørelse.

Ole Henriksen (SF):

Må jeg lige indledningsvis sige, at jeg glæder mig over, der er nogen, der nu finder ud af, at der foregår lovjaskeri; hr. Melchior var den sidste, der nævnte det, men hr. Ninn-Hansen gjorde det også. Jeg synes, at man skulle lægge sig de ord på sinde selv, næste gang der skal ophøjes mæglingforslag til lov, som bliver gjort inden for 24 timer, og prøve at vurdere det dér i forhold til disse 11 arbejdsdage, der er om et så specifikt emne som dette. Jeg forstår udmærket, at hr. Ninn-Hansen og til dels også hr. Melchior åbenbart er interesseret i at føre problemstillingen hen til september måned for ligesom at koge disse ting sammen med andre storpolitiske sager, der måtte ligge: skatter, boliger osv., men jeg håber da ikke, regeringen går med på at lave en samling af den grund, og jeg håber også, at vi bliver færdige med udvalgsarbejdet angående disse to sager, så de kan blive gennemført, inden folketinget sendes hjem.

Den 19. oktober 1977 fremsatte SF et beslutningsforslag om efterløn, som havde de samme intentioner som dem, ministeren nu har lagt frem. Det var for det første at sikre, at de mennesker, der frivilligt ønskede at træde ud af arbejdet, kunne gøre det. For det andet at det kunne ske fra 60 års alderen, og at de kunne oppebære en efterløn svarende til den aktuelle understøttelsessats.

Det kan derfor ikke undre, at vi ud fra disse hovedprincipper er positivt indstillede

over for de foreliggende forslag, selv om vort eget forslag efter vores mening selvfølgelig er det bedste! men her diskuteres der jo på regeringens præmisser, og så tager vi den debat op.

Ministerens forslag bygger på en selvfinansiering foretaget af arbejdsmarkedets parter. Vi finder det imidlertid urimeligt, at man pålægger lønmodtagerne at medvirke til denne finansiering. Nedslidningen af arbejdskraften er jo først og fremmest et resultat af, at mennesket har været i sin arbejdsgivers tjeneste, såvel private som offentlige arbejdsgivere, igennem et langt liv, og det ville derfor ikke være urimeligt, at arbejdsgiverne fuldt ud finansierede det, når en lønmodtager måtte sige stop.

I den forbindelse er det vel ikke forbigået ministerens opmærksomhed, at danske arbejdsgivere hører til de arbejdsgivere, som sammenlignet med andre lande i Europa betaler mindst til de sociale ydelser for deres ansatte.

Umiddelbart kan det synes rimeligt, at der er indbygget en nedtrapningsordning i dette forslag fra 100 pct. til 80 og 60 pct., indtil man når folkepensionsalderen. Men skyldes denne nedtrapning nu ikke mere den lave folkepension, man har her i landet, end noget rent sagligt? Det vil i hvert fald ikke være usandsynligt, at de mennesker, som kommer på 80 og 60 pct., vil komme til at trække på bistanndsloven, fordi en reduceret efterløn ikke vil slå til, så meget mere som de pågældende jo er tvunget til at forblive i efterlønsystemet, det øjeblik de er trådt ind i det. Det er uforståeligt, at ministeren – og hans embedsmænd måske også – ikke har haft fantasi til at forestille sig, hvorledes man kan træde ud og ind af et sådant system, uden at det skulle kunne skade selve de tidsrammer og reducerede procenter, man her taler om. Det skulle kunne lade sig gøre at træde ind på 100 pct., gå ud igen og så måske tage det sidste år på 60 pct., hvis det er det, man ønsker. Altså uret kunne godt tikke, mens man var trådt ud af systemet; det var der ikke noget i vejen for, men vi ønsker principielt, at man fastholder, det bliver de 100 pct., som kører igennem i hele efterlønsperioden.

Vi har heller ikke store indvendinger mod, at man ser mere positivt på at få kombineret dette med en eller anden form for deltidsarbejde, og vi ser også meget gerne, at

[Ole Henriksen]

man retter blikket mod de 55-60-årige, som måske på sociale eller lægelige indikationer kan søge at komme på efterlønsordning og dermed også få mulighed for deltidsarbejde.

Lovforslaget angående de langtidsløst har en sammenhæng med efterlønsforslaget, for det første fordi man her opererer med en 60 års grænse, for det andet fordi det tilsigter, at man vender tilbage til den oprindelige 26 ugers regels funktion inden for en 3-årig periode. Det kan imidlertid være betænkeligt at gøre 60 års alderen til et skarpt skel, og SF så derfor gerne, at der kan kombineres hen over denne aldersgrænse i begge lovforslag med både efterløn, deltid, genoptræningstilbud og kursustilbud. Det bedste ville være, om det kunne lade sig gøre at ophæve tidsbegrænsningerne i forbindelse med 26 ugers reglen. Det har været forsøgt flere gange her i folketinget, men det har der ikke været flertal for. Det samme gælder i øvrigt de sanktionsbestemmelser, som ligger i kølvandet på denne 26 ugers regel.

Jeg går ud fra som givet, at det i hvert fald ikke er ministerens mening, at der skal ske nogen form for udstødning fra arbejdsmarkedet, når man når dette skarpe skel, der hedder 60 år, men det kunne nok tænkes, at man visse steder kunne høre den bemærkning fra enten en arbejdsgiver eller fra kolleger - dårlige kolleger i dette tilfælde - at nu synes vi nok, du burde stå af, når du er blevet 60 år. En sådan situation ønsker vi altså ikke nogen kommer i.

Vi er enige i det formål, som denne lovgivning bygger på, og at det er nødvendigt med særforanstaltninger, hvis vi skal komme langtidsløst til livs.

Inden forslagen går i udvalg, vil jeg gerne have besvaret et par konkrete spørgsmål i dag, hvis det kan lade sig gøre. Jeg mener, der findes nogle uklarheder i bemærkningerne til § 1, stk. 3, i lovforslag nr. L 226, hvor der står, at den langtidsløst ikke mister retten til understøttelse, hvis den pågældende ikke modtager et jobtilbud. Jeg ved ikke, om det er rigtigt, for et andet sted står der, at de langtidsløst, som efter at have fået de tilbud, som loven giver, ikke har benyttet sig af dem, skal have oplysning om samfundets øvrige muligheder for at bistå dem økonomisk og på anden vis. Det er noget i retning af en tiltalts ret til at blive oplyst om sine

rettigheder. Det indicerer i hvert fald noget om, at man skal ud af arbejdsmarkedet.

Jeg vil også være glad for her at få svar på et andet spørgsmål, som vi kommer til at dykke ned i under udvalgsarbejdet, nemlig spørgsmålet om, hvordan man vil administrere bestemmelsen om at sende folk ud til job, som ligger uden for deres normale arbejdsområde. Et anvist arbejde eller kursustilbud skal jo ikke være til glæde blot for samfundet og arbejdsgiverne, men også for dem, der får anvist arbejde, og som selv mener, at dette job ligger inden for de rammer, som man bliver sendt ud til.

Så tales der i bemærkningerne om netoudvidelsen af arbejdsstyrken, og man siger helt klart, at det er meningen, at nettoarbejdsstyrken skal udvides. Jeg går ud fra, at det, der tilsigtes, er kontrolforanstaltninger. Jeg ved, at ministeren ikke er fremmed for tanken om, at tillidsmændene og organisationerne er med i sådanne ordninger for at kontrollere, at der ikke sker udstødning af anden arbejdskraft, fordi man lodser disse mennesker med tilskud ind på arbejdsmarkedet, altså at det ikke misbruges, og vi mener altså, at man godt kunne mobilisere både organisationer og tillidsmænd i dette spørgsmål.

Jeg håber, at ministeren opfatter det sådan, at vi er positivt indstillet over for begge lovforslag, og at vi også gerne vil forsøge at komme igennem med dem, inden vi sendes hjem.

Jørgen Jensen (DKP):

De to forslag, der er til behandling her, fremkommer først og fremmest, fordi titusinder står over for at skulle falde for 26 ugers reglen. Jeg vil også sige i anledning af de bemærkninger, der er kommet fra borgerligt hold om den korte tid, at alle, der har været beskæftiget med arbejdsmarkedslove i denne samling, vidste, at der måtte komme et eller andet forslag på nuværende tidspunkt for at rette op på den skæve situation, der var skabt ved tidligere love.

De to forslag, der foreligger her, er i virkeligheden konsekvensforslag, en konsekvens af den fejlagtige økonomiske og fejlagtige beskæftigelsespolitik, som har været ført under krisen. De afspejler også en perspektivløshed og en opgiven hos regeringen over for

[Jørgen Jensen]

de problemer, der foreligger, og det så groft, at det grænser til det paradoksale.

Når ministeren f. eks. i lovforslag nr. L 226 i bemærkningerne peger på opgaver, som kan anvendes, når der skal tilbydes de langtidsledige beskæftigelse, og her nævner bolig- og byfornyelse, forbedret kollektiv trafik, flere dagplejepladser, forøgede normeringer, flere børnehaveklaser osv., er det som ministerrepræsentant for den samme regering, der ikke kan fremkomme med boliglove, der fremskynder et nødvendigt boligbyggeri, som man har lovet under den sidste valgkamp, den regering, der opretholder en rente, der er så høj, at den næsten gør det økonomisk uoverkommeligt at sætte byggeri i gang, den regering, der var med til at kræve en nednormering i børnehaver og i skoler, og som også var med til at nedskære antallet af dem, der skulle uddannes som pædagoger.

På grund af politiske beslutninger taget af regeringen og dens skiftende samarbejdspartnere har vi en stigende arbejdsløshed. Vi har over 200.000 arbejdsløse, og vi har et stigende antal langtidsledige, dvs. mennesker, der ikke har fundet nåde for arbejdsgivernes øjne, altså arbejdskraft, der er sorteret fra, fordi vi har et forkert formidlingssystem, der tillader, at arbejdsgiverne benytter krisen til at sortere arbejdskraften.

Derfor må kommunisterne fastholde, at det eneste rigtige og afgørende er arbejde. Da vi for nogen tid siden rejste en debat om de arbejdsløses forhold og pegede på, at man måtte sætte ind for dem, erindrer jeg, at ministeren sagde, der ikke var megen beskæftigelse i det. Der er så sandelig heller ikke megen reel beskæftigelse i de forslag, der ligger her, men det skal jeg komme tilbage til.

Vi kræver altså arbejde, vi kræver aktiviteter, og vi kræver en plan om en mere positiv udgang af krisen end den, vi har set indtil nu, i stedet for de lapperier og den opgivenessom, jeg altså mener disse forslag er udtryk for.

Men vi er også af den opfattelse, at folkettingen er tvunget til at forhindre flere større menneskelige tragedier eller, hvis man vil sige det med det, der er aktuelt i den nuværende situation: flere og grove brud på menneskerettighederne. Dermed er vi også nødt til, ud fra det forslag der foreligger her, at finde et eller andet flertal, der kan løse problemerne. Jeg synes bare, det er dårligt, at

det er på et sådant grundlag, vi skal diskutere.

Det, der er blevet sagt indtil nu, viser tydeligt, at det ikke er i højre side af salen, regeringen kan finde dem, der vil være med til at gennemføre noget hurtigt, og så kunne man godt have ladet være med at tage hensyn til de borgerlige og i stedet for have fremsat nogle bedre forslag på disse områder.

Selv om vi altså er i en tvangssituation, og selv om der er tale om midlertidige løsninger, som skal føres igennem, er det dårlige forslag, der er lagt frem. Var det ikke rimeligt at erkende, at de tidsbegrænsninger, der kan være rimelige under fuld beskæftigelse, virker umenneskelige og overflødige i den nuværende beskæftigelsessituation? Var det ikke rigtigt at erkende dette og så gøre, som kommunisterne har foreslået, nemlig suspendere dem, så længe arbejdsløshedsprocenten i en kasse eller i et geografisk område var over en vis procent? Det ville ikke alene være mere humant over for dem, som er dømt til ledighed; det ville også være mere aktiverende af arbejdskraften i de områder, hvor der er en bedre beskæftigelse.

Hvorfor ikke erkende, at de langtidsledige er en følge af arbejdsgivernes sortering af arbejdskraften, og så føre såvel kontrol som anvisning tilbage til fagbevægelsen, eller i det mindste begrænse virkningerne af arbejdsgivernes uindskrænkede og misbrugte ledelsesret ved at ophæve karantænebestemmelserne og gøre det legalt for fagbevægelsen at kræve de langtidsledige i arbejde først? Vi ved jo, at cirkulæret til arbejdsformidlingskontorerne om at sende de langtidsledige i arbejde først ikke har virket. Hvorfor så ikke gøre det til et pres på arbejdsgiverne, og hvorfor fortsat lade det være de arbejdsløse, der skal bære byrden af dette?

Vedrørende uddannelses tilbud. Hvorfor ikke åbne for adgang til kompetencegivende uddannelser til mennesker, der er ledige i et område, hvor man af politiske grunde har frataget dem mulighed for arbejde? Der nævnes også her i bemærkningerne til forslagene noget om uddannelses tilbud, men hvor er de reelt? Hvor er de ændringer i uddannelses tilbuddene, man har lovet gang på gang? Vi har i tidligere lovforslag gennemført, at der er straffebestemmelser, hvis de ledige gentagne gange siger nej. Ja men vi ved, at de til-

[Jørgen Jensen]

bud, der gives til ledige, er ikke værdige som tilbud, og derfor var det rimeligt, at de var kommet på bordet.

Jeg vil meget gerne tro ministerens ærlige vilje og menneskelige forståelse. Men hvorledes tror man det vil føles for et menneske, der i årevis har været lukket ude fra normalt arbejde, nu at skulle gå til en arbejdsgiver med en anvisning på 20 kr. for hver time, man bliver beskæftiget, og dermed som menneske erkende, at man ikke er mere end 30 pct. værd af den nuværende mindstegarantiløn, eller at blive anbragt som midlertidigt føl ved kommunale arbejder, vel vidende at det kun er, fordi kommunen er blevet tvunget til det, og at det kun er midlertidigt arbejde i en begrænset periode? Hvordan tror man det vil føles for de mennesker, som i forvejen har været ramt af arbejdsløshed?

Efterlønsforslaget har også mange minusser. Jeg vil gentage det, jeg har sagt så mange gange før, nemlig at det værste er det argument, der er kommet ind i debatten, men som jeg erkender ikke står i ministerens fremsættelsestale og heller ikke er sagt af den socialdemokratiske ordfører, men som er sagt tidligere gentagne gange af ministeren, nemlig at det var for at skabe arbejdspladser til de unge, der er ved at gå i hundene, fordi samfundet ikke har kunnet planlægge uddannelse og beskæftigelse til de unge. Sandheden er jo, at selv om vi ikke havde haft 70.000 unge, som ikke har arbejde, som ikke har uddannelsesmuligheder, havde der været et brændende og meget aktuelt behov for en efterlønsordning for den store del af arbejdskraften, som er slidt ned. Men her gør man det til noget generelt for alle dem, som er medlemmer af en arbejdsløshedskasse.

Må jeg lige indskyde, at det sidste egentlig understreger, at formålet ikke er menneskelige hensyn, men mere et forsøg på at påvirke arbejdsløhedsstatistikken og budgettet for udgifter til dagpenge. Det er det reelle i dette forslag. Hvis forslaget var udtryk for et virkeligt ønske om at hjælpe de mennesker, hvorfor har man så ikke taget dem med, der er slidt ned på andre områder i samfundet? Vi har absolut ikke nogen betænkeligheder ved at sige, at dette at være medlem af en arbejdsløshedskasse også skal give større fordele i samfundet, men vi er altså af den opfattelse, at dette forslag også har et andet sigte end det, man siger.

Hvis vi tager det generelle igen: det er rigtigt, at en del af arbejdskraften er slidt ned på grund af kravet om produktivitet. Jeg skal af hensyn til tiden nøjes med at erindre om, at det netop var socialdemokratiet, der gik i spidsen i 1960'erne med krav om produktivitetfremmende lønsystemer, og kun slå fast, at det fortsat er den mindste del af dem, der er mellem 60 og 67 år, der er slidt totalt op. For mange gælder, at de kun er ubrugelige i arbejdsgivernes øjne. Menneskeligt har de mere behov for en aktiv tilværelse, men man presser dem ud. Så kan man tale om frivillighed, men man lægger et psykisk pres på disse mennesker. Det er også en kendsgerning, at man med disse lovforslag forringer deres mulighed for at benytte 26 ugers reglen, man giver ikke kommunerne og amterne pligt til at anvise folk over 60 år arbejde. Det er, fordi man vil presse dem ud.

Vi mener, vi skal have en efterlønsordning. Jeg skal bare kort sige, at den for det første måtte indeholde, at arbejdsgiverne skulle betale. Den måtte ikke indeholde en nedtrapning, men skulle gælde fuldt ud til pensionsalderens indtræden. Den skulle være frivillig, og det kan kun sikres, ved at man suspenderer tidsbegrænsningerne, ved at man gør det muligt for den enkelte at vende tilbage til arbejdet, når og hvis det passer vedkommende. Der skulle også sikres mulighed for nedtrapning af såvel arbejdstid som arbejdsindsats for dem, der er over 60 år.

Vi vil under udvalgsarbejdet søge at forbedre forslagene, søge at fjerne de negative virkninger. Men vi har ikke, og vi vil heller ikke forhindre en gennemførelse af forslag, der kan forhindre, at mennesker fratages understøttelsesretten eller presses ud i passivitet. Vi vil ej heller støtte de borgerliges forsøg på at forhale gennemførelse af nødvendige forslag.

Derfor vil jeg, også sige i anledning af hr. Risgaard Knudsens udtalelser i Berlingske Tidende i dag, at de kunne få én til at tænke på, om det, der er lagt frem her, egentlig kun er paradenumre fra socialdemokratiets side eller en handelsvare over for de borgerlige partier. Hvis man mente det reelt, ville man ikke på forhånd afskrive at gennemføre det sammen med dem, der her i salen vil gavne på dette område. Men det er jo det, hr. Risgaard Knudsen gør.

[Jørgen Jensen]

Jeg har gentagne gange sagt det, partiet har sagt det, og vi har også i vores blad sagt, at vi vil stemme for disse forslag, selv om ikke vi kan forbedre dem. Men man har åbenbart en anden hensigt i dele af socialdemokratiet, og så må vi også tage den kamp op i de kommende dage.

Bolvig (RV):

Vi har i dette ting diskuteret og debatteret arbejdsløshedsproblemet ved talrige lejligheder, og vi har ved forlig efter forlig gennemført foranstaltninger til nedbringelse af arbejdsløsheden. Løjnefaldende resultater er desværre udeblevet. Ledigheden stiger støt, og der findes nu mere end 200.000 ofre for vores uformåenhed.

Jeg vil gentage, hvad det radikale venstre som andre har fremhævet, nemlig at virkelige resultater vil ikke kunne opnås, før vort lands konkurrenceevne forbedres væsentligt. Derfor er det med megen bekymring, at vi nærmer os den kommende overenskomstfornyelse, hvor folketingets ansvarlighed bliver sat på en afgørende prøve. Det er letsindigt at foregøgle sig, at de store interesseorganisationer, de såkaldte arbejdsmarkedets parter, alene vil være i stand til at forhandle sig frem til en for landet acceptabel og socialt afbalanceret aftale. Vi må gennemføre en indkomstpøolitik, der foruden lønfastsættelse kommer til at omfatte boligpolitikken, de fortsatte store stigninger i priser på jord og fast ejendom, lønmodtagernes medejendomsret og skatte- og rentepolitikken.

Men selv om sådan en helhedsløsning vil kunne gennemføres, vil de gunstige virkninger for beskæftigelsen ikke vise sig øjeblikkelig, hvorfor vi er nødsaget til at gennemføre omgående virkningsfulde foranstaltninger til gavn for de hårdest ramte ledighedsgrupper, nemlig de ældre, de unge og de langtidsledige.

På den baggrund modtager det radikale venstre arbejdsministerens to lovforslag med positiv interesse og med vilje til gennem et omhyggeligt udvalgsarbejde at undersøge forslagernes bæreevne.

Ministeren har ret i, at nutidens industrielle tempo kan være og meget ofte er udmærkede og nedslidende. Derfor vil det radikale venstre gerne medvirke til at kunne tilbyde den del af befolkningen, som gennem et

langt arbejdsliv har opbygget vort velfærdssamfund, en mulighed for på økonomisk rimelige vilkår at kunne forlade arbejdsmarkedet i en alder af 60 år. Jeg tror, mange borgere med forventning vil modtage tilbuddet om efterløn, også blandt dem, der er i arbejde, hvorfor ministerens overslag over antallet uden tvivl er alt for lavt. Vi opnår, håber jeg, at udbuddet af arbejdspladser til yngre ledige vil vokse.

Vi hilser med tilfredshed, at de kommende efterlønsmodtagere sikres ret til en aktiv alderdom og vil understrege nødvendigheden af, at de tilbudte arbejdsmuligheder administreres smidigt og med forståelse for, at en aktiv efterlønstilværelse er en forudsætning for, at ordningen bliver en menneskelig succes.

Man skal ikke være medlem af folketinget ret lang tid, førend det går op for én, at enhver nok så smuk og skinnende medalje har en bagside; således også med forslaget om efterløn. Vi må erkende, at vi i denne uhyggelige arbejdsløshedssituation kan komme ud for et uønsket pres på de mennesker, som stadig har kræfter og arbejdsglæde i behold, og som derfor ikke ønsker at modtage tilbuddet om efterløn, at erhvervslivets omkostninger øges – ganske vist kun en smule – og at arbejdsministerens forslag på en række områder kolliderer med de forskellige pensionsformer: førtidspensionering, invalidepension, enkepension og førtidig folkepension, og derfor vil fremkalde svært forklarlige forskelle. Vi må realistisk erkende, at der i fremtiden let vil opstå en afsmitningseffekt.

Det er et problem, at de selvstændige erhvervsdrivende først på et senere tidspunkt kan tilsluttes ordningen, og at der er åbenlyse farer for misbrug; jeg tænker her på, at efterlønsatsen baseres på de sidste 5 ugers indtjening: man skal nu engang ikke friste folk over evne. Det er mig uforståeligt, at man skal kunne medregne optjente forsikringsperioder i EF-landene, men ikke i de nordiske lande eller f. eks. i udviklingslandene. Jeg formoder, ministeren let kan overtale til at ændre dette forhold.

Vi bliver nødt til at fordele det til rådighed værende arbejde. Vi kan ikke fortsat pålægge de arbejdsløse at bære hovedparten af krisens tyngende byrder. Forslaget om efterløn er en naturlig begyndelse, der giver de lidt ældre arbejdstagere et tilbud.

[Bolvig]

Under udvalgsarbejdet bør vi undersøge, om vi eventuelt kan finde en model, så tilbuddet også kan omfatte muligheden for at gå på deltidsarbejde.

Jeg forventer, at ministeren senere vil komme med forslag om forbud mod overarbejde. Det er unødvendigt, at mange må arbejde over, når ledige står klar til at gå i arbejde. I den offentlige sektor har vi jo set de gode beskæftigelsesresultater af at gennemføre afspadseringsordninger. Lignende aftaler må indføres på det private arbejdsmarked. I den forbindelse gentager jeg meget gerne det radikale venstres forslag om forbud mod akkordarbejde.

Forslaget om efterløn løser delvis ledighedsproblemerne for de ældre, og det samtidig fremsatte lovforslag nr. L 226 gør det muligt at forhindre, at et stigende antal tusinder falder for 26 ugers reglen. Folketinget kan ikke acceptere, at 11.000 langtidsledige glider ud af systemet til nytår. Ministerens forslag er derfor konstruktivt.

Det radikale venstre har gang på gang fremhævet, at kommunerne i langt højere grad end hidtil skal inddrages i arbejdsløshedsbekæmpelsen ud fra den sikre overbevisning, at man lokalt er bedst egnet til at iværksætte forskellige initiativer. Vi er glade for, at regeringen har indset dette, og at man nu for alvor inddrager lokalsamfundene i bestræbelserne.

De langtidsledige er i en uhyre vanskelig situation, og selv forbedrede beskæftigelsesmuligheder vil kun i ringe grad komme dem til gode. Derfor er det nødvendigt, at samfundet giver dem et jobtilbud, eventuelt knyttet sammen med genoptræningskurser, hvorved vi vil opnå, dels at folk undgår at falde ud af systemet, dels at bringe dem ud af en langtidsledigheds psykiske og sociale problemer, dels forhindrer, at en række medborgeres arbejdsevner går tabt. Samfundet vil da stå bedre rustet til at møde en forhåbentlig kommende opgangstids problemer.

Ministeren må være meget opmærksom på de store forskelle på kommunerne. Ledighedsprocenterne er vidt forskellige, og det samme er antallet af offentlige institutioner, der jo forventelig skal opsøge mange. I nogle kommuner er produktionsvirksomhederne koncentreret, mens der stort set ikke findes private arbejdspladser i andre. Den i bemærkningerne omtalte udligning af kommu-

nernes byrder som følge af ordningen bliver et uhyre vanskeligt puslespil.

Skal ministeren kritiseres for forslagene, må det være for, at de ikke er fremsat for længst; men dog bedre sent end aldrig. De to forslag er en håndsrækning til de ældre og til de langtidsledige. Tilbage står en ekstraordinær indsats for at få unge og kvinder i arbejde. Det radikale venstre håber, ministeren snart er i stand til at fremsætte effektivt virkende forslag herom.

Honoré (KrF):

Den væsentligste årsag til arbejdsløsheden i Danmark er det høje omkostningsniveau, fremfor alt de høje lønninger, og derfor er det afgørende middel til at bekæmpe ledigheden en stram og effektiv indkomspolitik. Alle andre ting er kun lapperier, der ikke løser de grundlæggende problemer, men selvfølgelig har lapperier også deres berettigelse.

Efterlønslovforslaget er et meget interessant forslag. Kristeligt folkeparti vil gerne være med til at hjælpe nedslidte, ældre, erhvervsaktive medborgere, når de ønsker at trække sig ud af de erhvervsaktives rækker og samtidig er villige til at acceptere en reduceret disponibel indkomst. Ministerens forslag går ud på, at A-kassemedlemmer fra det 60. år skal have ret til en sådan efterløn, der nedtrappes hver 2 $\frac{1}{2}$ år.

Kristeligt folkeparti er rede til at gøre noget for ældre, nedslidte erhvervsaktive. Kristeligt folkeparti nærer imidlertid betænkeligheder ved den form, ministeren her foreslår. Vi er betænkelige ved, at et socialt problem camoufleres som et arbejdsmarkedsspørgsmål; og et arbejdsmarkedsspørgsmål, der medfører meget større udgifter for især arbejdsgiverne, burde efter vores mening indtages i forhandlingerne mellem arbejdsmarkedets parter og ikke blot trækkes ned over arbejdsmarkedet.

Lovforslaget indeholder en begunstiggelse af halvdelen af den samlede arbejdsstyrke mellem 60 og 67 år, idet man udelukker dem, der ikke er ledighedsforsikrede, de selvstændige erhvervsdrivende, medhjælpende hustruer samt tjenestemænd. Men hvorfor gør man det? Det gav fru Inge Fischer Møller en meget interessant begrundelse for, idet hun sagde, at udgifterne ville blive så store, hvis man skulle have alle med, at vi ingen efterløn vil-

[Honoré]

le få. Med andre ord, det er den ene halvdel af befolkningen, der skal have alle pengene, det er LO-medlemmerne, der skal tilgodeses, og de andre skal ikke have noget. Man må sandelig sige, at vi her står over for en interessepolitik, som er af en ublufærdighed, som man sjældent har set magen til.

Der vil vel også blive tale om en økonomisk forskelsbehandling mellem dem, der modtager efterløn, og dem, der af sociale eller arbejdsmæssige grunde modtager førtidspension. Hvor ønskelig er en sådan forskelsbehandling?

Arbejdsministerens forslag vil belaste virksomhederne økonomisk, og derved vil forslaget forringe konkurrenceevnen. I 1981 kalkulerer man med, at arbejdsgiverne skal udrede 2/3 af 635 mill. kr., og dertil kommer så virksomhedernes udgifter til at uddanne de arbejdere, der skal erstatte de ældre medarbejdere, der går over til efterløn. En sådan forøgelse af omkostningerne står i modsætning til den omkostningsdæmpende politik, som folketinget har forsøgt at føre det sidste år; derfor er den betænkelig.

Det er også højst usikkert, hvor stor en beskæftigelsesvirkning forslaget vil få. Betænkningen regner med en beskæftigelsesfaktor på 3/4. Her må jeg i øvrigt indføje, at denne betænkning har jeg ikke fået lagt over i min boks, men jeg har fået den for et par dage siden, da jeg personlig henvendte mig på betjentstuen for at få fat i dette baggrundsmateriale. Den regner altså med en beskæftigelsesfaktor på 3/4, og det vil altså sige, at hvis 10.000 overgår til efterløn, skulle 7.500 komme i arbejde. Jeg må sige, at jeg stiller mig ret tvivlende over for disse beregninger. Jeg tror ikke, at beskæftigelsesfaktoren er så høj. Jeg er bange for, at ordningen vil medføre dels øget automatisering, dels en nedsat produktion, dels et mindre antal arbejdspladser.

Kristeligt folkeparti er endvidere betænkelig ved, at arbejdsministeren gennem sin udformning af forslaget lægger op til et pres, ja, man kan vel oven i købet sige en hetz imod erhvervsaktive lønmodtagere over 60 år. Disse lønmodtagere over 60 år vil få at høre, at de ikke bør være på arbejdsmarkedet. Der vil være mange, der vil fortælle dem, hvis et sådant forslag vedtages, at de tager pladsen op for andre, ikke mindst for unge arbejdsløse,

at de i virkeligheden er en 3. klasses arbejdskraft.

Jeg vil gerne sige til arbejdsministeren, at kristeligt folkeparti vil ikke være med til at lægge en bestemt aldersgruppe for had på arbejdsmarkedet. Vi har i kristeligt folkeparti respekt for den ældre arbejdskraft, og jeg finder det simpelt hen skandaløst, at de langtidsledige over 60 år ikke skal have det beskæftigelsestilbud, som tiltænkes langtidsledige under 60 år.

Kristeligt folkepartis egne overvejelser går i retning af en mere individuel og medmenneskelig løsning. Vi mener, at man bør tage udgangspunkt i at hjælpe dem, der er fysisk eller sjæleligt nedslidte på arbejdsmarkedet. Vi tror, der er grund til at se nærmere på, om førtidspensionsreglerne ikke bør rettes til. Vi ønsker, at ansatte fra det 60. år får øget adgang til deltidsbeskæftigelse. På den måde får de en gradvis overgang til en pensionisttilværelse både med hensyn til fritid og økonomi. Ministerens forslag vil derimod kaste en mængde ud i lediggang, uden at de har fået øvelse i at udfylde fritiden.

Efterlønsforslaget rejser således en mængde spørgsmål. Det er et brud på hævdvundne pensionsprincipper, og det er derfor utænkeligt, at folketinget kan nå at færdigbehandle både dette forslag og forslaget om langtidsledige, hvis disse forslag vel at mærke skal behandles nogenlunde forsvarligt, inden for de 12 dage, der er tidsfristen for betækningsafgivelsen.

Hvad angår jobtilbud til langtidsledige, vil vi gerne se på dette forslag og medvirke til at løse nogle af de problemer, der ligger i dette forslag. Jeg har ikke tid til at komme ind på, hvor jeg finder at der ligger afgørende problemer, men til forskel fra, hvad der er tilfældet med det andet forslag, arbejder vi med jobtilbudsforslaget for langtidsledige under en tidsfrist. Her er et problem, som vi virkelig skal nå at løse, inden tiden udløber for de langtidsledige, så de mister deres dagpengeret. Men skal vi nå at færdigbehandle jobtilbudsforslaget i denne samling, må kræfterne koncentreres om dette forslag.

Alfred Hansen (DR):

På trods af sporadiske forsøg gennem det sidste par år fra regeringens side på at imødegå yderligere arbejdsløshed og få flere i

[Alfred Hansen]

beskæftigelse, må vi dag for dag, uge for uge konstatere, at flere og flere melder sig til de arbejdsløses rækker. Derfor er der ikke noget usædvanligt i, at regeringen ligesom tager initiativ til noget, der endelig skal klare disse problemer. Jeg tror imidlertid, at regeringen gør regning uden vært, hvis den virkelig objektivt tror på, at dette forslag ved en uændret vedtagelse vil kunne ændre på de bestående forhold.

Der har været fremsat mange tanker og forslag det sidste års tid. Jeg erindrer, at socialdemokratiets ordfører i dag, fru Inge Fischer Møller, for knap et års tid siden foreslog, at man skulle indføre et sabbatår. Kort tid efter foreslog vor statsminister, at man kunne give folk fri hver 10. uge. Det har også været bragt i forslag, at man kunne ned sætte arbejdstiden fra 40 timer til 35 timer, og mange andre gode og dårlige ideer har været fremsat. Men fælles for alle disse forslag har været, at der ikke reelt blev skabt én eneste arbejdsplads mere. Man ville blot have spredt den eksisterende arbejdsmængde, som vi har, eller man ville sprede arbejdsløsheden.

Vi har også i dag fra hr. Ninn-Hansen fra de konservative hørt, at vi må fordele arbejdet imellem os. Det er altså ved at være en tanke, som slår dybe rødder i stort set alle partier, at man ligesom opgiver troen på, at tingene kan ændres til det bedre, og så er det vel nærliggende at sige: vi må tage konsekvensen af dette forhold og så fordele arbejdet imellem os. Jeg vil da takke for den realistiske vurdering, som partierne her giver udtryk for, inklusive socialdemokratiet – bedre sent end aldrig – denne erkendelse af, at de midler, som de hidtil har bragt i anvendelse, ikke hjælper spor. Man har ikke sat ind på de steder, hvor det virkelig var nødvendigt at sætte ind. Det skulle der ikke så mange år til at finde ud af, skulle man mene. De såkaldt beskæftigelsesfremmende foranstaltninger vedtaget i augustsamlingen i fjor ville, påstået af regeringen og partierne, som støttede forslaget, give beskæftigelse til ca. 20.000 mennesker på årsbasis.

Vi vurderede dengang fra retsforbundets side forslaget sådan – når vi vidste, hvilke følgelove der ville komme i kølvandet af disse såkaldt beskæftigelsesfremmende foranstaltninger – at det ville sende 30.000–40.000 andre ud i arbejdsløshed på årsbasis. Denne

spådom har desværre til fulde vist sig at gå i opfyldelse.

I selve lovforslaget, som det ligger her, tager man som udgangspunkt, som flere ordførere har præciseret, at kun ca. halvdelen af Danmarks befolkning vil kunne få del i en sådan efterløn, nemlig alle dem, der i forvejen og tilstrækkelig tidligt har meldt sig ind i en arbejdsløshedskasse. Nu er det vel sådan, at man sjældent kommer ind i en arbejdsløshedskasse, uden at man samtidig må melde sig ind i en fagforening. Vi har fået at vide af arbejdsministeren, at man bare kan melde sig ind i en fagforening, og så går der altså en 5 års tid, før man får mulighed for at få denne støtte. Det er altså, hvad arbejdsministeren har trøstet os med: man kan bare blive medlem af en arbejdsløshedskasse og dermed underforstået også en fagforening. Det giver en vældig magt til fagforeningen. Samtidig har ordføreren, fru Inge Fischer Møller, sagt, at det ville være helt uoverskueligt, hvis man lavede en efterlønsordning, som skulle omfatte alle over 60 år. Det ville blive så dyrt, at vi slet ingen efterløn ville få. Hvad hvis man nu sammenholder disse to udtalelser? Arbejdsministeren siger, at vi kan bare melde os ind i en arbejdsløshedskasse, det drejer sig om både landmanden, vandmanden, vognmanden og fiskeren, og samtidig siger fru Inge Fischer Møller, at så ville der ikke være råd til en efterløn. Hvem skal man tro af disse to?

Skal man have en sådan reform, skal den for det første, hvis retsforbundet skal medvirke til den, omfatte alle erhvervsaktive over en bestemt alder, 60 år, 62 år, alt efter hvad der nu er flertal for her i tinget. For det andet skal den betales over de sociale kasser, og det vil altså sige, at den skal betales over skatterne.

Det er et hidtil ukendt brud på dansk sociallovgivnings principper, hvis man vedtager dette forslag, et efterlønsforslag, som kun omfatter halvdelen af alle over 60 år, og de skal være medlem af en arbejdsløshedskasse, og man vil finansiere det med dels arbejdsgivertilskud, dels arbejdstagerbidrag. Det er ikke særlig solidarisk over for de offentlige kasser.

Hvad er det så, man har gjort? Ja, seks partier her i tinget vedtog for et års tid siden, at staten skulle indbetale til ATP-fonden alle de dyrtidsportioner ud over to, som forfaldt

[Alfred Hansen]

på årsbasis. Altså til alle de aktive, alle dem, der var beskæftiget i danske virksomheder, skulle staten give tilskud til lønningerne. Nu står vi over for den paradoksale situation, at der skal sendes nogle på efterløn, de skal ud af arbejdsmarkedet, og det skal arbejdsgiverne betale. Ja undskyld, jeg føler virkelig, at tingene er vendt ganske voldsomt på hovedet. Og når jeg godt lige vil drage et eksempel mere frem som illustration af, at tingene er vendt på hovedet, og at der er en hel del, socialdemokratiet ikke har forstået, skal det igen være de dyrtidsportioner, som man ville betale for at nedsætte arbejdsgivernes omkostningsniveau, så vi kunne konkurrere. Nu agter man altså at vedtage et lovforslag, som netop pålægger arbejdsgiverne en omkostningsfordyrende udgift.

Vi kan ikke fra retsforbundets side medvirke til lovforslaget, som det ligger her, men gennem artikler og gennem kommentarer og bemærkninger her fra talerstolen og for næsten et år siden i maj måned i en pressemeddelelse fra et møde i Ribe som kommentar til fru Inge Fischer Møllers forslag om et sabbatår har vi foreslået, at man skulle indføre en form for førtidspensionsordning for alle over 60 eller 62 år. Det skulle være sådan, at man dels kunne gå på deltidsarbejde, dels få delpension. Man skulle ikke stilles i udsigt, at man fik nedslag i pensionen, selv om man gik på en førtidspensionsordning, som vi kender det i dag.

Jeg er helt enig i de synspunkter, som har været gjort gældende, nemlig at de ældre – og det er jo en gruppe, der har været i produktionens tjeneste i 40–50 år – sagde vi på nobel og værdi vis tak for dette stykke arbejde, og vi sagde: værsgo, hvis I har lyst til at gå på pension, skal I have lov til det. Men det skal være en frivillig ordning. Det påstås, at dette er en frivillig ordning, men jeg vil henvise til kommunisternes ordførers kommentar om, at det nok vil virke som et psykisk pres på bedstefaderen, som føler, at han optager pladsen for barnebarnet. Han vil føle sig ilde til mode, og derfor vil han måske føle sig presset til at tage på efterløn, selv om han inderst inde havde lyst til at gå på halvtid eller deltid og modtage lidt supplering til sin pension.

Med hensyn til det sidste forslag, som er en konsekvens af det første, at man skal give tilskud til arbejdsgiverne igen, er det igen et

paradoksalt forslag. Nu har man lige taget fra arbejdsgiverne for at sende folk på efterløn, og så kommer man fra statens side og siger: nu skal vi nok hjælpe jer med at få udgifterne ned, nu giver vi tilskud til ansættelse af nogle flere i jeres virksomheder. Det er da et spørgsmål, om arbejdsgiverne har særlig meget lyst til at ansætte folk i firmaet, hvis der ingen arbejde er til dem. Man ansætter dem vel ikke bare for deres blå øjne skyld og for at få del i det tilskud, som staten nu stiller i udsigt, hvis ikke der er arbejde at udføre, hvis ikke de kan afsætte deres varer. Her havde det været et positivt forslag, om regeringen havde taget initiativ til en nedsættelse af renten, som i allerhøjeste grad er omkostningsfordyrende for virksomhederne.

Jeg vil gerne spørge arbejdsministeren, om han har regnet på, hvad konsekvensen ville være, hvis nu pludselig alle tilmeldte sig en arbejdsløshedskasse. Eller hvis alle pludselig sagde: nu vil vi ud på arbejdsmarkedet. Hvordan ville det virke? Ville der så være penge nok? Og hvordan har arbejdsministeren tænkt sig at få sikkerhed for, at det blev de unge arbejdsløse, som jeg har sympati for, og hvis ønske om at få beskæftigelse jeg fuldt ud støtter, der bliver tilgodeset her? I hvert fald kan vi i værste fald komme ud for en konfliktsituation mellem de ældre på den ene side og de unge på den anden.

Men som sagt, hvis regeringen virkelig alvorligt skulle ønske at indføre en førtidspensionsordning byggende på de sociale kasser og omfattende alle erhvervsaktive, skal det ikke skorte på retsforbundets tilslutning, men dette forslag fremkalder ikke særlig varme følelser. Vi tvivler meget stærkt på effekten af det, vi har heller ikke fået bevis for, at de andre initiativer, der har været taget af regeringen, ikke har været så godt som nytteløse.

Kurt Hansen (VS):

Først om lovforslag nr. L 226, som er den plan, arbejdsministeren har lovet gentagne gange såvel sidste år som i år. Fra venstresocialisternes side kan vi kun betragte dette forslag som værende et oplæg til de borgerlige partier. Dette forslag ligger fint i forlængelse af, hvad der blev vedtaget i december måned sidste år med moratoriebestemmelsen

[Kurt Hansen]

osv. I betænkningen til dette forslag giver arbejdsministeren nemlig udtryk for, at han vil komme med et initiativ i retning af det, der nu ligger på bordet her, og der står ligeledes i betænkningen, at flertallet, dvs. socialdemokratiet, venstre, konservative, CD og det radikale venstre, lægger vægt på den citerede udtalelse fra arbejdsministeren.

Når jeg siger, at der er en sammenhæng, er det selvfølgelig ikke, fordi jeg vil tage afstand fra, at der blev indført en moratoriebestemmelse. Som bekendt er VS gået med til denne bestemmelse, vi syntes, det var nødvendigt at gennemføre den, men det, som vi bestemt ikke kunne acceptere i forbindelse med lovforslag nr. L 95, var, at der dengang blev ofret ca. 1.500 langtidsarbejdsløse for at få etableret dette forlig. Disse 1.500 arbejdsløse blev ofret, fordi arbejdsministeren hellere ville lave et bredt forlig med venstre og konservative end benytte det flertal, der faktisk var til venstre i salen sammen med retsforbundet og det radikale venstre, det flertal, der var for at redde alle de langtidsarbejdsløse fra at falde for 26 ugers reglen.

Det er begrundelsen for, at vi ser udspillet her som værende et udspil til borgerligt hold. Indholdet i det er jo særdeles traditionelt. Det bygger på støtteordninger til de private arbejdsgivere, og arbejdsministeren er bestemt vidende om, hvad VS mener om disse støtteordninger. De kan kapitaliseres, og der er ikke gnist af garanti for, at der kommer flere i arbejde på den konto. Der skal være nogle meget omfattende bestemmelser til at sikre kontrollen, hvis det, som der står i den skriftlige fremsættelse, kun er virksomheder, der udvider, der kan få støtte. Det vil simpelt hen være umuligt at etablere den omfattende kontrolvirksomhed, som skulle til.

Jeg er sådan mere eller mindre bekendt med, at arbejdsministeren opfatter sit forslag som værende det bedst egnede forslag overhovedet til at få bragt de langtidsarbejdsløse ind på arbejdspladserne igen. Jeg vil godt spørge arbejdsministeren, hvormed han begrundet dette. Har arbejdsministeren nogle indenlandske eller udenlandske erfaringer for, at disse massive støtteordninger til de private arbejdsgivere kan konverteres i den mængde arbejdspladser, som arbejdsministeren regner med?

Vi har selvfølgelig sagt, at den samlede mængde arbejde bør udvides, og vi har i en

plan fra august 1977 konkret påvist, hvordan dette kan gøres, uden at det skader betalingsbalancen, og uden at man bruger disse dødsyge arbejdsgivertilskud, to kriterier, som er nok så vigtige for os.

I forslaget opereres også med flere job inden for den offentlige sektor. Vi mener, at den offentlige service er for dårlig. Det ville være helt i orden at begynde at etablere flere job inden for den offentlige sektor og ikke mindst inden for de områder, som ministeren selv har nævnt i bemærkningerne, men vi mener ikke, det er den bedste måde at gøre det på igennem disse jobtræningsordninger. Det bør være ved, at man ophæver det ansættelsesloft, som er blevet indført, og får etableret nogle flere reelle stillinger, og ikke sådan, at folk skal jages ud igen bagefter. Men summa summarum: vi ser trods alt med lidt større sympati på de udvidelser, som skulle ske inden for det offentlige, end vi gør i forbindelse med det, der skal pumpes ud af midler til arbejdsgiverne.

Vi kan heller ikke acceptere i denne såkaldte plan, at der kun gives ét tilbud om beskæftigelse, uanset om det tilbud ligger inden for det fagområde, hvor man har arbejdet tidligere. Der er reelt ikke nogen anken mulighed, så man kan komme i den helt paradoksale situation, at man sender jord- og betonarbejderne ud at agere pædagogmedhjælpere, samtidig med at der går en masse pædagoger arbejdsløse. Der er ingen garanti for, at det ikke går sådan, eller er der, hr. minister?

Vi kan heller ikke acceptere, at det er arbejdsmarkedsnævnet, der skal administrere disse ordninger. Lige fra 1976, da man begyndte at give arbejdsmarkedsnævnet udvidet kompetence, sagde VS fra. Vi sagde, at der klart i denne udvidede kompetence er indbygget nogle koorporativistiske tendenser, nogle tendenser til at forene fagforeningsinteresser, statsinteresser og arbejdsgiverinteresser. Det kan vi naturligvis ikke acceptere. Jeg vil godt spørge arbejdsministeren, om han ikke mener, der i disse arbejdsmarkedsnævn er en parallel til det, arbejdsministeren selv har taget afstand fra, nemlig dette trojkaudvalg, eller hvad vi skal kalde det for, som skulle sidde og tilrettelægge overenskomsterne for 2 år frem, et nævn bestående af arbejdsgiverne, LO og statsmagten. Jeg mener,

[Kurt Hansen]

der er en meget nøje sammenhæng imellem disse ting.

Vi mener altså ikke, det er den mest effektive måde at løse noget som helst på, fordi der ikke er gnist af garanti for, at man udvider den samlede mængde arbejde, og der er ikke gnist af garanti for, at man gennem støt-teordningerne ikke får jaget nogle ud fra arbejdspladserne.

Vi mener, det er helt afgørende, at man fortsat holder fast i princippet om – fra venstrefløjens i hvert fald, fra den store del af arbejderbevægelsen, fagbevægelsen, arbejdsløshedsudvalgene og arbejdspladserne – at man får fjernet denne 26 ugers regel. Det er helt afgørende, samtidig med at man får institueret et princip forvaltet gennem fagforeningen, der hedder: først fyret, først i arbejde.

I forbindelse med efterlønordningen må jeg sige, at set ud fra vores synspunkt bygger regeringens forslag på nogle tvangsprincipper for lønarbejderne i stedet for at bygge på nogle tvangsprincipper for arbejdsgiverne. Vi har udtalt, at vi meget gerne går med i en efterlønordning. Vi mener blot, at efterlønordningen bør være bedre for lønarbejderne, og det bør være absolutte frivillighedsprincipper, som er indbygget i den. Det her med, at man ikke kan vende tilbage igen, når man har været ude af ordningen, det her med, at man gør dagpengeperioden kortere for de folk, der er over 60 år, og det med, at man ikke får noget tilbud om beskæftigelse, når man er over 60 år, er alt sammen noget, der peger imod ufrivillighed, og det er vi modstandere af.

Vi mener, at ydelsen i efterlønordningen må ligge på dagpengeniveau, som det er formuleret i vores forslag om erhvervsudygthedsydelse, men vi erkender, at der er nogle reelle problemer i dag, hvor en række lønarbejdere både over og under 60 år er slidt ned af den helt umenneskelige profitproduktion, som finder sted. Dem kan vi naturligvis ikke binde til maskinerne og sige: nu skal I stå dér, til I er 67 år. Dem vil vi godt være med til at gøre noget for, men vi kan ikke acceptere, at man ikke kæder en efterlønordning sammen med et langt bedre arbejdsmiljø, sammen med ophævelse af de produktivetsfremmende lønsystemer m.v.

Efter vores opfattelse burde det være arbejdsgiverne, der betalte denne ordning. Det

er arbejdsgiverne, der har slidt disse folk ned.

Til sidst vil jeg godt lige sætte et spørgsmålstegn ved, om det nu ikke mere er et socialdemokratisk valgoplæg, end det er noget, som ministeren i realiteten satser på at få igennem i denne samling.

Kaare Prien (FP):

Jeg skal indrømme, at det ikke er uden nervøsitet, jeg for første gang tager ordet i denne sal. Der er imidlertid i lovforslag nr. L 226 nogle økonomiske og erhvervs-mæssige konsekvenser af en sådan farlighed for fremtiden og for en uoverskuelig lang fremtid, at jeg ikke kan undlade at gøre et par bemærkninger.

Jeg skal tillade mig fra bemærkningerne til lovforslag nr. L 226, side 3, venstre spalte, at citere:

»En væsentlig del af ansvaret for, at den langtidsløst får et sådant tilbud, vil påhvile kommunerne.«

Og i samme spalte står der:

»Ansættelsen af langtidsløst i kommunerne vil give mulighed for at styrke og forbedre den offentlige service ud over, hvad der ellers var mulighed for.«

Og det fortsætter:

»Der kan her peges på ... forøgede normeringer på daginstitutioner, oprettelse af flere børnehaveklasser, udbygning af skole-pasningsordninger m. v.«

Vi ved, at antallet af langtidsløst, som vil skulle beskæftiges i kommunerne, mindst er $\frac{2}{3}$ af de eksisterende langtidsløst, og man kunne jo befrygte, at denne brøkdelen i virkeligheden bliver væsentligt større. Det vil sige et meget betydeligt antal mennesker, som vil indgå i offentligt arbejde, i tjeneste for det offentlige, altså en betydelig udvidelse af den offentlige, i dette tilfælde af den kommunale service.

Her er det, at jeg efter mere end 8 års erfaringer fra kommunalt arbejde bliver overordentlig bange. Jeg har aldrig, og jeg gentager aldrig, oplevet, at nogen, der blev ansat i kommunal tjeneste, nogen sinde er holdt op igen og er gået tilbage til erhvervs-livet, til det frie erhvervs-liv. Jeg har aldrig oplevet, at nogen service, som man indførte kommunalt, på noget tidspunkt blev afskaffet.

[Kaare Prien]

Det vil altså sige, at vi med dette lovforslag indfører en væsentlig udvidelse af f. eks. den kommunale og den amtslige offentlige service, som vi på intet tidspunkt senere vil have mulighed for at komme af med.

Jeg tror, at dette lovforslag indebærer en negativ ballast, en ballast, som vi kommer til at sejle med den dag, da den danske økonomiske skude forhåbentlig igen får vind i sejlene. Der er intentioner i dette lovforslag, som jeg tror er positive. Intet menneske kan være i tvivl om, at de langtidsløse skal hjælpes på forhånd, men den værste hjælp, vi kan give dem og samfundet i øvrigt, er at ansætte dem i offentlig, i kommunal service.

Arbejdsministeren (Auken):

Jeg vil starte med at takke partiernes ordførere for den overordentlig positive modtagelse, disse to lovforslag fra regeringen har fået her ved første behandling i dag. I den modtagelse, som partiernes ordførere har givet dem med alle de forbehold og alle de synspunkter, man har fremført, og som jeg har noteret mig, og som jeg gerne vil kommentere her i svaret til ordførerne, ser jeg klart vidnesbyrd om den følelse af ansvar for og solidaritet med de grupper, som har det værst på vores arbejdsmarked, nemlig de langtidsarbejdsløse og en række af de nedslidte mennesker. Det er et vidnesbyrd, som vi i regeringen er meget glade for, og som lover godt for den fortsatte behandling af forslagene her i folketinget.

Jeg skal starte mine kommentarer med at sige lidt om proceduren og tidsfristerne, og det er ikke mindst bemærkninger til hr. Ninn-Hansen, der taler om faren for lovjaskeri og for en manglende grundig belysning af spørgsmålene osv., og som frygter, at man, hvis man prøver at få disse forslag vedtaget inden folketingets sommerferie, kommer frem til et uholdbart resultat forstået på den måde, at beslutningerne hviler på et uholdbart grundlag. Jeg tror, hr. Ninn-Hansen vil erkende, at i de år vi har arbejdet sammen i folketingets arbejdsmarkedsudvalg, har vi aldrig, selv under alvorligt tidspres, gennemført lovjaskeri eller truffet beslutninger på et uholdbart grundlag, og det vil være regeringens opfattelse, at man heller ikke omkring disse to lovforslag skal træffe beslutninger på et utilfredsstillende grundlag. Ikke desto

mindre mener vi, at det må være muligt med den tilstrækkelige vilje i de politiske partier og med en maksimal betjening af folketingsudvalget fra regeringens side – og det vil jeg gerne give løfte om ved denne lejlighed – at tilvejebringe et fornuftigt beslutningsgrundlag, inden man træffer sin afgørelse.

Hvad angår det konkrete, som hr. Ninn-Hansen har fremdraget vedrørende den betænkning fra Drachmann-udvalget, der ligger til grund for lovforslag nr. L 220 om indførelse af en efterlønsordning, skal jeg også gerne beklage, at de trykte betænkninger først i dag har kunnet omdeles til arbejdsmarkedsudvalgets medlemmer, men jeg skal samtidig gøre opmærksom på, at hver af folketingsgrupperne i flere uger har haft mulighed for at få betænkningen. Det har jeg sagt i et samråd i arbejdsmarkedsudvalget, og vi har tilstillet arbejdsmarkedsudvalget et antal eksemplarer, så hvert udvalgsmedlem, der var interesseret, kunne få en af de duplikerede betænkninger.

Må jeg i øvrigt om de konkrete spørgsmål, som hr. Ninn-Hansen nævner, sige, at de kunne nu besvares ved en almindelig gennemlæsning af lovforslaget og ikke mindst lovforslagets bemærkninger. Ja, man behøver end ikke at læse hele lovforslaget for at få svar på spørgsmålene, man behøver kun at læse over til side 5 i bemærkningerne, dér vil man få et fyldestgørende svar på det spørgsmål, som hr. Ninn-Hansen stiller om de arbejdsløsheds-kasser, som først i de senere år har fået anerkendelse, spørgsmålet om, hvorvidt anciennitet i sådanne kasser fra tiden før anerkendelsen tæller med ved muligheden for for det enkelte a-kasemedlem at opnå ret til efterløn. På dette spørgsmål kan der svares bekræftende, som det også sker i bemærkningerne til lovforslaget. Jeg skal dog i forbindelse med tidsfristen sige til hr. Ninn-Hansen, at det selvfølgelig er rigtigt, at tidspreset er størst vedrørende forslaget om de langtidsløse, idet kommunerne har et selvfølgelig krav på at få at vide, hvilken beslutning folketinget træffer vedrørende dette forslag, allerede når man går i gang med første behandling af de kommunale budgetter i juni måned ude omkring i landet. Derfor nytter det ikke noget, selv om jeg ikke vil underkende motiverne fra de konservatives side, at udskyde spørgsmålet til en særlig septembersamling. Det er nødvendigt, at der

[Arbejdsministeren]

kommer en politisk afklaring i hvert fald vedrørende dette lovforslag inden folketingets sommerferie.

Jeg skal heller ikke skjule, at på grund af sammenhængen i tingene – og der er en snæver sammenhæng imellem disse to forslag – ønsker regeringen også, at efterlønsforslaget bliver færdigbehandlet – men det skal selvfølgelig ske på en forsvarlig måde – i den resterende arbejdsperiode.

Jeg tror også, at hr. Ninn-Hansen vil give mig ret i, at vi før, også i fællesskab, har truffet beslutninger af mindst lige så stor rækkevidde med væsentligt færre arbejdsdage i folketinget til vores rådighed end dem, der trods alt er til rådighed til behandlingen af disse to forslag.

Så til de enkelte punkter, der er fremddraget af ordførerne.

Jeg vil først til fru Inge Fischer Møller sige, at regeringen er enig i det synspunkt, som fru Inge Fischer Møller fremførte, at efterlønsforslaget skal ses som en håndsrækning til de mennesker på arbejdsmarkedet, som føler sig trætte, som føler sig nedslidte, og som nu får en reel mulighed for, hvis de selv ønsker det, at forlade arbejdsmarkedet på anstændige økonomiske vilkår.

Jeg skal også bekræfte, at forslaget skal ses som en arbejdsmarkedspolitisk foranstaltning. Det skal ses på baggrund af den eksisterende arbejdsløshed og på baggrund af de arbejdsmiljøproblemer, der har været på vores arbejdsmarked, og som vi ønsker at afhjælpe; men vi må jo regne med, at det kun kan ske gradvis og i hvert fald ikke med tilbagevirkende kraft.

Jeg skal også til fru Inge Fischer Møller sige, at regeringen lægger afgørende vægt på, at den private sektor bliver inddraget så positivt og så aktivt som muligt i forbindelse med langtidsarbejdsledighedsplanen.

Jeg sagde før, at det var en meget positiv modtagelse, forslagene havde fået her i dag, og jeg er sikker på, at hr. Lawaetz, da han hørte dette, kunne få den opfattelse, at jeg slet ikke hørte, hvad han sagde i sit indlæg, for man kan sige meget om hr. Lawaetz' indlæg, men bruge adjektivet positivt om det kan man næppe. Der var intet at hente for de langtidsarbejdsløse i hr. Lawaetz' indlæg. Der var intet at hente for de ældre på arbejdsmarkedet. Der var intet at hente for de unge, som får en forbedret mulighed for be-

skæftigelse. Der var en fuldstændig konsekvent negativ indstilling over for begge forslagene, som selvfølgelig skuffer regeringen, men bestemt ikke overrasker den. Det er jo karakteristisk, at alle de fremskridt for lønmodtagere og andre erhvervsaktive mennesker i dette land, som regeringen og andre partier har foreslået i de år, fremskridtspartiet har eksisteret, er stødt på en fuldstændig massiv afvisning fra fremskridtspartiets side, og holdningen i hr. Lawaetz' indlæg i dag adskiller sig ikke fra tidligere fremskridtsordføreres negative holdning over for forbedringer for de erhvervsaktive, for mennesker, der lever af at gå på arbejde i vores samfund.

Jeg vil gerne sige til hr. Holm, at det er netop formålet med vores langtidsledighedsplan, at vi skal kunne opfylde det løfte, som vi har givet folketinget om en tilbagevenden til 3 års reglen for så vidt angår 26 ugers reglens administration. Jeg var glad for hr. Holms formuleringer vedrørende efterløn, for så vidt som disse formuleringer ikke udelukkede, at vi i folketingsudvalget kunne få mulighed for at tage en seriøs drøftelse omkring problemerne vedrørende efterløn.

Jeg vil gerne vedrørende hr. Holms bemærkninger i forbindelse med lovforslag nr. L 226 om de langtidsledige sige, at vi er opmærksomme på, at kommunerne får pålagt øgede udgifter og øgede forpligtelser i forbindelse med denne plan. På den baggrund er vi glade for den positive modtagelse, som kommunerne har givet principperne i regeringens forslag. Når vi har ment, at det var forsvarligt at inddrage kommunerne så aktivt, som vi gør, hænger det sammen med to forhold. For det første, at det jo er kommunerne, der får betydeligt øgede sociale udgifter, hvis ikke det lykkes for os at redde de mange tusinder fra at falde for 26 ugers reglen, og for det andet, at kommunerne efterhånden har en meget bred, en meget varieret, vifte af arbejdspladser, som man meningsfyldt vil kunne anvende i forbindelse med en fornuftig genoptræning af de langtidsarbejdsløse.

Jeg skal sige til hr. Holm i øvrigt, at han efterlyser et samfundsmæssigt regnestykke i forbindelse med denne plan omkring de langtidsarbejdsløse. Den er vi selvfølgelig parat til at give, men jeg kunne jo også spørge: hvad ville de samfundsmæssige perspektiver være ved, at vi hvert eneste år lod titu-

[Arbejdsministeren]

sindvis af mennesker, som både vil og kan arbejde, glide ud af arbejdsmarkedet, uden at vi fra samfundets side havde forsøgt at give de pågældende ét reelt tilbud om arbejde og beskæftigelse?

Jeg har gjort nogle bemærkninger om hr. Ninn-Hansens betænkeligheder vedrørende proceduren og skal ikke gøre mange bemærkninger vedrørende det konservative folkepartis holdning til de to forslag, der her foreligger, ud over at glæde mig over, at der også for de konservatives vedkommende er blevet demonstreret en betydelig grad af imødekommenhed over for en seriøs diskussion af de to forslag, og jeg håber, at denne seriøse diskussion må kunne omsætte sig i positive resultater.

Hr. Ninn-Hansen siger, at vores indsats til bekæmpelse af ungdomsarbejdsløsheden, vores forskellige initiativer til gavn for de unge for at bringe dem i arbejde igen, ingen succes har været. Jeg er noget overrasket over den udtalelse. Det er hverken kommunernes, amternes eller vores opfattelse, at de særlige foranstaltninger, der er blevet iværksat i forhold til de unge, ikke har været en succes. Selvfølgelig har der været mange problemer i forbindelse med de initiativer, man fra statens og kommunernes side har udfoldet. Det er også klart, at den samlede effekt må blive begrænset, når der er begrænsede økonomiske ressourcer til rådighed for denne indsats mod ungdomsarbejdsløshed. Men med de begrænsede ressourcer og i betragtning af den vanskelige opgave overrasker det mig, at hr. Ninn-Hansen vil fælde en så negativ dom over den indsats, som mange mennesker ud over landet har udfoldet for at bringe de unge i arbejde igen.

Jeg skal ikke kommentere spørgsmålet om en særlig septembersamling. Jeg mener, det er et spørgsmål, som må afklares i forhandlinger mellem folketingets partier. Regeringens arbejde er tilrettelagt med det formål at prøve at nå positive resultater i et samarbejde med andre partier omkring disse to forslag, der her er lagt frem.

Til hr. Melchior vil jeg sige tak for det meget positive grundsynspunkt, der prægede hans indlæg, for så vidt angår både lovforslag nr. L 220 og lovforslag nr. L 226. Jeg vil nødig kommentere alle de problemer, som hr. Melchior rejste, nu; jeg går ud fra, at vi under udvalgsarbejdet får mulighed for at

vende tilbage til de enkelte punkter. Men jeg vil dog gerne sige, at det er ikke rigtigt, at tjenestemændene er afskåret fra at komme ind under en efterlønsordning, og det er heller ikke rigtigt, at de selvstændige er afskåret fra at komme ind under en efterlønsordning. Hr. Honoré kan jeg også forsikre, at det heller ikke er rigtigt, at de medhjælpende hustruer skulle være afskåret fra at komme ind under efterlønsordningen. Der kan for nogle gruppers vedkommende være et overgangsproblem på nogle ganske få år, og det overgangsproblem er regeringen selvfølgelig parat til at diskutere. Men alle grupper, som opfylder betingelserne i øvrigt, som er erhvervsaktive, kan blive medlemmer af en arbejdsløshedskasse og sammen med andre erhvervsaktive betale deres bidrag til vores arbejdsløshedsforsikringsordning og nu altså også vores efterlønsordning, hvis den bliver gennemført. I virkeligheden kan man sige om regeringens forslag, at det er den eneste mulighed, der er, for at samtlige grupper vil kunne komme ind under en sådan efterlønsordning på en måde, der ikke belaster statsfinanserne, på en måde, der ikke øger skatetrykket i vores samfund.

Jeg har noteret mig de synspunkter, hr. Melchior har fremført, og håber, at vi kan diskutere dem under udvalgsarbejdet, herunder også hr. Melchiors synspunkter vedrørende den økonomiske byrdefordeling i forbindelse med efterlønsforslaget.

I lighed med, hvad jeg har sagt både indledningsvis og senere hen til andre ordførere, må jeg takke for den tale, hr. Ole Henriksen holdt. Den var positiv i sit grundsynspunkt, og alle de problemer, der blev rejst, blev rejst på baggrund af en positiv holdning til at forbedre efterlønsordningen og ordningen for de langtidsarbejdsløse. Når vi ikke uden videre kan sige ja til samtlige de forbedringer, hr. Ole Henriksen nævnte, hænger det bl. a. sammen med nogle økonomiske betragtninger, idet der selvfølgelig er samfundsøkonomiske grænser for, hvor god en ordning vi kan lave på dette felt.

Jeg vil gerne, så stærkt som det er mig muligt, tage afstand fra – hr. Ole Henriksen nævnte det som et spørgsmål, andre nævnte det som en kendsgerning – at sigtet med disse to forslag skulle være at støde mennesker over 60 år ud af arbejdsmarkedet. Tværtimod ønsker vi, at disse ordninger skal være base-

[Arbejdsministeren]

ret på et reelt frivillighedsprincip. Vi tror, at kun en efterlønsordning på det niveau, der her er foreslået, vil give den beskæftigede en reel mulighed for frivilligt at forlade arbejdsmarkedet, hvis vedkommende selv ønsker det. Vores førtidige folkepension er jo ikke en ordning, man frivilligt vælger. Det er netop en ordning, man bliver tvunget over på. Derfor vil jeg gerne til hr. Alfred Hansen, hvis mange smukke ord ikke indeholdt noget som helst konkret eller positivt for de grupper, vi her taler om, sige, at man skal ikke gøre sig nogen illusioner om, at man kan løse dette problem via den førtidige folkepension, uden at skattetrykket stiger ganske voldsomt, hvorimod man, hvis man vælger regeringens model, opnår at lave en ordning, der både er åben for alle, har en snæver sammenhæng med den øvrige arbejdsmarkedspolitik og giver reel frivillighed, uden at man belaster skattetrykket.

Når vi med sikkerhed kan sige, at der ikke er tale om, at vi vil udstøde folk over 60 år, kan man se det af to forhold. For det første, at vi ikke selv regner med, at mere end 10-20 pct. af dem, der er over 60 år, overhovedet vil benytte sig af ordningen. Vi regner altså kun med, at det vil være et mindretal, som vil benytte sig af ordningen. For det andet, at vi i den jobtilbudsplan, der ligger for de langtidsarbejdsløse, netop har indbygget en overkapacitet i de tilbud, der skal opstilles, sådan at de mennesker over 60 år, der selv ønsker det, har mulighed for at komme med i jobtilbudsplanen og dermed fortsætte på arbejdsmarkedet. Men efter vores opfattelse har det ikke meget formål f. eks. at sige til en langtidsarbejdsløs på 64 eller 65 år: nu skal du ind i en omfattende genoptræningsforanstaltning med henblik på, at du kan være aktivt erhvervs-mæssigt beskæftiget i dit 66. år. Det tjener ikke noget som helst formål, og derfor skal det bare være en mulighed, der står åben for dem over 60 år, men ikke en pligt for samfundet til at garantere vedkommende beskæftigelse. Af disse to eksempler kan man se, at der ikke er tale om nogen udstødning.

Jeg skal sige til hr. Ole Henriksen, at vi er indstillet på en kontrol med hensyn til merbeskæftigelse, hvor også organisationerne bliver inddraget, og i den styringsgruppe, jeg har sat i gang vedrørende langtidsarbejdsledsplanen, og hvor arbejdsmarkedets parter

sidder, er et af de spørgsmål, der skal afklares i forbindelse med administrationen af ordningen, netop spørgsmålet omkring kontrollen.

Jeg var glad for, at hr. Jørgen Jensen sagde, at disse to forslag er nødvendige. Jeg er også glad for, at hr. Jørgen Jensen fjernede det indtryk, som havde afsat sig ikke alene hos hr. Risgaard Knudsen, men hos alle, der har fulgt den offentlige debat, nemlig at kommunisterne var stærkt negative over for såvel løsninger for de langtidsarbejdsløse som en løsning på efterlønsproblemet. Jeg er glad for, at hr. Jørgen Jensen har fjernet den tvivl i dag. Det har nok vakt nogen forundring i faglige kredse, at kommunisterne skulle bekæmpe en plan om en efterlønsordning, skulle bekæmpe en plan om at give mennesker et reelt tilbud om beskæftigelse på normale arbejdspladser til en overenskomstsmæssig løn, før de faldt for 26 ugers reglen.

Når det er sagt, er jeg selvfølgelig ked af, at hr. Jørgen Jensen, selv om han gerne vil stemme for forslagene, siger, at de er perspektivløse. Det er klart, at så skrues forventningerne til, hvilke store perspektiver kommunisterne vil sætte i stedet, op, og så får man at vide, at det, man vil sætte i stedet, er, at de pågældende skal have lov til at gå på understøttelse fortsat, for så vidt angår de langtidsledige. Det er altså perspektivløst at give dem arbejde, det er perspektivløst at få dem tilbage i arbejde, men det er perspektivrigt at blive ved med at udbetale dem understøttelse eller sige til dem: nu kan du gå på universitetet, eller du kan gå ind på polyteknisk læreanstalt, eller hvad hr. Jørgen Jensen har forestillet sig.

Hr. Jørgen Jensen rører imidlertid ved ét væsentligt problem, nemlig spørgsmålet om det stempel, som nogle langtidsarbejdsløse kan føle de får ved at deltage i denne jobtilbudsordning. Det problem er vi opmærksom på, og vi vil gøre, hvad vi kan ved tilrettelæggelsen af ordningen for, at dette stigma, dette stempel, ikke bliver placeret på de langtidsarbejdsløse. Men jeg har svært ved at forestille mig hr. Jørgen Jensens model, som er den langvarige passivitet på den ene side og den tvangsmæssige anvisning af de pågældende på den anden side, som værende mindre stigmatiserende, mindre belastende for de langtidsarbejdsløse. For tror hr. Jørgen Jen-

[Arbejdsministeren]

sen virkelig, at man har det særlig godt som langtidsarbejdsløs, hvis man kommer ud på en virksomhed, ikke fordi arbejdsgiveren har ønsket det, ikke fordi virksomheden har ønsket det, men fordi man er blevet tvunget til at tage den pågældende som følge af en tvangsmæssig anvisningsordning? Jeg tror, hr. Jørgen Jensens forslag, hvis man kan kalde de løst henkastede synspunkter, der her er formuleret, sådan, er nøjagtig lige så, om ikke mere problemfyldt end regeringens. Jeg synes i det hele taget, at kommunisterne og andre skylder at fortælle, hvordan man vil overvinde langtidsarbejdsløshedens problemer på en måde, som er effektiv over for disse mennesker.

Så vil jeg til hr. Bolvig kun sige, at jeg har noteret mig for det første den positive holdning, som jeg er glad for, og for det andet, at hr. Bolvig sætter fingeren på en række vanskeligheder, som for nogles vedkommende allerede i min fremsættelsestale er erkendt som vanskeligheder, som jeg mener vi skal arbejde videre med i udvalget. Det gælder f. eks. 5 ugers reglen som grundlag for beregning af den individuelle efterlønssats, der skal være gældende i ordningens første 2½ år. Disse spørgsmål, ligesom spørgsmålet om optjening af anciennitet ved beskæftigelse i de nordiske lande og i u-landene, er spørgsmål, som jeg mener vi skal diskutere under udvalgsarbejdet. Det gælder også spørgsmålet om deltidsarbejde, som jeg har en positiv holdning til, men som jeg måske nok er lidt tvivlende over for muligheden af at klare i denne omgang.

Jeg vil i øvrigt sige, at forslaget bevidst er lagt tæt op ad det udvalgsforslag, der ligger, bl. a. med henblik på, at man med dette som grundlag skulle kunne føre reelle forhandlinger med de politiske partier i folketingets arbejdsmarkedsudvalg.

Regeringen er opmærksom på den belastning, der pålægges kommunerne, og også på, at den er forskellig fra kommune til kommune, ja, fra landsdel til landsdel, og vi vil i de byrdefordelingsforhandlinger, som foregår sideløbende med arbejdet i folketinget, tilstræbe den største grad af lighed, af retfærdighed i fordelingen af byrderne mellem kommunerne.

Hr. Bolvig siger, at forslaget kommer lidt sent, og det skal jeg være den første til at indrømme; vi havde også ønsket, at det var

kommet tidligere. Men hvis man begynder at tænke over, hvad det egentlig vil sige at prøve at få 62.000 mennesker tilbage til arbejdsmarkedet igen, mennesker, som for de flestes vedkommende har været ude af arbejdsmarkedet uden afbrydelse, siden den nuværende økonomiske krise satte ind, vil man vide, at det ikke bare er et spørgsmål om at have den rette holdning eller en god vilje. Det er i høj grad også et spørgsmål om at finde modeller, finde instrumenter, der overhovedet kan løse denne opgave i praksis.

Jeg var ked af den lidt negative tone, der prægede hr. Honorés indlæg, både hvad angik efterlønnsordningen, og hvad angik langtidsledighedsplanen. Jeg håber, at hr. Honoré, når han får lejlighed til at studere forslaget nærmere, vil opdage, at det ikke udelukker tjenestemænd, at det ikke udelukker selvstændige, at det ikke udelukker medhjælpende hustruer, men at det er et tilbud om efterløn, der står åbent for hele befolkningen.

Jeg skal også til hr. Honoré sige, at vi har ikke sagt, at der vil være 100 pct. beskæftigelseseffekt ved alle de mennesker, der går fra beskæftigelse over til efterløn, idet vi også regner med, at en del af disse job vil falde væk, når folk går over på efterløn, men vi mener alligevel, at der vil være en ganske betydelig beskæftigelseseffekt. Det er ikke vores indtryk i hvert fald, at danske erhvervsvirksomheder drives som sociale institutioner, som af hensyn til de ældre medarbejdere opretholder en hel række arbejdspladser, der ikke er brug for. Jeg tror udmærket, man i virksomhederne ved, at disse mennesker udfører et stykke arbejde, og når de forsvinder, vil man selvfølgelig være interesseret i at få dem erstattet af andre.

Så var jeg direkte ked af det udtryk, som hr. Honoré brugte om, at vi førte hetz mod de ældre erhvervsaktive. Skulle dette, at vi giver mulighed for, at en almindelig arbejder, en almindelig funktionær, en lille handlende får de samme muligheder for at forlade det aktive liv på arbejdsmarkedet, som højtlønnede tjenestemænd, direktører og store selvstændige erhvervsdrivende har haft igennem en meget lang periode, være udtryk for en hetz mod de ældre erhvervsaktive? Tværtimod mener jeg, at vores planer her er udtryk for solidaritet over for de ældre, også fordi, som jeg understregede det før, der ikke er tale om, at vi vil tvinge de ældre på en

[Arbejdsministeren]

efterlønsordning. Det er en fuldt frivillig ordning.

Så vil jeg til hr. Alfred Hansen sige, at jeg synes, der var mange smukke formuleringer, og der var ingen mangel på selvfærdighed i formuleringerne om vores alvorlige problemer. Der var en selvfærdighed, som i hvert fald regeringen ikke føler sig inspireret til at kopiere. Jeg synes, meget få af os har grund til selvfærdighed, når vi vurderer arbejdsløshedsproblemerne. De, som siger: bare I havde lyttet til mig, eller bare I havde lyttet til vores parti, så havde alle problemerne været væk, de farer ikke med sund og sober tale, de taler ikke oprigtigt til befolkningen. De underkender de praktiske, alvorlige vanskeligheder, vi står over for. Især var jeg ked af, at hr. Alfred Hansen end ikke kunne mande sig op til at være positiv over for planen for de langtidsarbejdsløse, idet jeg dog havde forstået, at man fra retsforbundets side ikke direkte ville svigte denne gruppe.

Til hr. Kurt Hansen vil jeg kun sige, at selvfølgelig ville vi da også foretrække, at der ikke var ét tilbud til de langtidsarbejdsløse, men 5 eller 10 eller 20 eller 30 tilbud til de langtidsarbejdsløse. Men bare det at skaffe 62.000 tilbud om reel beskæftigelse er en gigantisk opgave, og det er at undervurdere de praktiske muligheder at foregøgle befolkningen, at man kunne opstille mange forskellige tilbud til de langtidsarbejdsløse, med den beskæftigelsessituation, vi har i øjeblikket. Jeg tror, at dette repræsenterer det maksimale af, hvad der er muligt i den nuværende situation i forhold til de langtidsarbejdsløse.

Hr. Kurt Hansen har også understreget, at han frygtede den manglende frivillighed. Regeringen har lagt vægt på ved udarbejdelsen af sit forslag og i forhandlingerne med andre partier, at der skal være tale om frivillige ordninger, både for så vidt angår efterlønsordningen og for så vidt angår jobtilbudsplanen i forhold til de langtidsarbejdsløse.

Endelig mener hr. Kurt Hansen, at der er tale om et socialdemokratisk valgoplæg med disse to forslag. Til dette vil jeg gerne sige, at alene i den omstændighed, at vi lægger vægt på at få dette gennemført inden folketingsårets afslutning, at vi i vores formuleringer har åbnet os så bredt over for de politiske partier både til højre og til venstre her i salen for at skabe et flertal, ligger, at det ikke er et valgoplæg. Det er tværtimod et oplæg til en

samfundssolidaritet i partierne. Det er et oplæg til en forhandlingsvilje i de politiske partier til at løse nogle af de mest påtrængende problemer i vores samfund. Jeg er enig med hr. Kurt Hansen i – hvis det var det, der lå i udtrykket – at begge disse forslag har en fantastisk klångbund i befolkningen, de appellerer til befolkningen, ikke mindst til lønmodtagerne, men at det skulle være et valgoplæg, vil jeg gerne på det stærkeste tilbagevise.

Jeg glemte i øvrigt før at sige til hr. Honoré, der talte om, at dette er en ren LO-ordning, at det selvfølgelig ikke er en ren LO-ordning, men en ordning, der står åben for alle lønmodtagere, alle erhvervsaktive, og som er støttet under udvalgsarbejdet ikke bare af Landsorganisationen, men af alle de store lønmodtagerorganisationer på arbejdsmarkedet.

Jeg skal slutte med at sige, at jeg er glad for den positive reaktion, der har været i de politiske partier; det lover godt for de kommende forhandlinger. Regeringen ser efterlønsforslaget som en retfærdighedshandling, en frivillig ordning, der sikrer, at vi får ca. 20.000 færre arbejdsløse det første år, stigende til 30.000 færre arbejdsløse, samtidig med at der skabes mange tusinde nye arbejdspladser, uden at der skabes ny offentlig administration, og uden at der pålægges befolkningen øgede byrder i form af et øget skattetryk. Vi betragter langtidsledighedsplanen, hvor vi siger til folk: her får I et reelt tilbud om beskæftigelse, inden I falder for 26 ugers reglen, således, at når planen er gennemført, kan ingen i vores samfund gå arbejdsløs mere end 2 år, uden at vi fra samfundets side siger: der er brug for din arbejdsindsats, brug for din arbejdsevne, både i den private sektor og i den offentlige sektor.

Vi er glade for, at disse forslag med deres principper til trods for alle problemerne har fået en så positiv modtagelse, som tilfældet har været her i dag.

Den fg. formand (Søren B. Jørgensen):

Vi går derefter til anden omgang, hvor taletiden for ordførerne er indtil 6 minutter.

Lawaetz (FP):

Jeg havde en tydelig fornemmelse hos ordførerne af, at de gerne ville spare anden om-

[Lawaetz]

gang, men der er en eller anden grænse, som får mig til at komme op på talerstolen.

Arbejdsministeren bruger sin ubegrænsede taletid til at kommentere hver eneste lille mere eller mindre lunkne udtalelse, der er kommet, men den eneste kommentar, han har til mit indlæg, er: der er intet, der er intet, der er intet. Det nærmer sig det uanstændige. De saglige ting, der bliver sagt, vil arbejdsministeren ikke diskutere. Det er nok, fordi han ikke er så forfærdelig glad for det. Der er ingen kommentarer til, at man diskriminerer mod 800.000 af befolkningen, bare fordi man giver efterløn til de andre. Det er der ingen kommentarer til. Der er ingen kommentarer til, at vi andre kalder det for en pensionsreform, en pensionslov. Her kalder man det en arbejdsmarkedspolitisk reform. Ingen kommentarer. Der er intet i det, man kommer med.

Alle, også hr. Ninn-Hansen, vil hjælpe til med at afskaffe arbejdsløsheden i størst muligt omfang. Der er bare en himmelvid forskel på den måde, vi vil gøre det på. Regeringen vil gøre det ved stribevis af nye tilskud. Vi andre vil gøre det ved at forsøge på at finde tilbage til en konkurrenceuelighed. For øvrigt er der masser af detaljer, som overhovedet ikke er blevet drøftet. Der er sådan noget som, at dette vender sig mod de mere lønsomme virksomheder, som arbejdsministeren først og fremmest burde tænke på. De 3 promille holder ingen steder; det er kun noget, det gør i starten. Den slags saglige ting er der ikke blevet talt om, men det bliver der måske tid til senere at diskutere.

Jeg finder, at det direkte er en – undskyld, jeg siger det – fornærmelig facon, som vi ikke vil finde os i. Vi har en forskellig opfattelse af tingene, og den har vi lov til at have, og den bliver vi ved med at have, og i den sidste ende får vi måske ret. Når man efterhånden skal gå 13 år i skole og holde op med at arbejde, når man er 60 år, så kan det jo være, at man kommer til at vende tilbage til en smule sund fornuft med hensyn til, at der stadig er nogle i Danmark, der skal bestille noget. Det skal i hvert fald være mit indlæg til arbejdsministerens facon til svare på. Man ønsker med andre ord ikke nogen saglig drøftelse. Ydermere har jeg lovet arbejdsministeren teknisk at hjælpe disse ting igennem inden sommerferien. Jeg siger tak for de saglige besvarelser, og så må jeg støtte

hr. Ninn-Hansen i stedet for og måske være med til at sylte det til engang i efteråret.

Jørgen Jensen (DKP):

Jeg kan lige sige til ministeren, at man ikke behøver at være betænkelig, for kommunisterne bekæmper hverken efterløn eller arbejde til langtidsledige. Jeg vil godt sige, at det, at vi ikke kritikløst tager ethvert forslag fra socialdemokratiet, ikke betyder, at vi ikke har en holdning til tingene. Jeg kan ikke forstå den forbavelse, der er. Jeg har både i en artikel i forskellige blade, i vort eget blad, i Radiotinget og også på direkte spørgsmål fra nogle af socialdemokraterne her i salen sagt, at vi er meget kritiske over for det forslag, at det har nogle meget uhyggelige tendenser, også nedbrydende, men at vi vil stemme for det, fordi vi er bragt i en tvangssituation.

Jeg vil også godt sige noget om det perspektiv, kommunisterne har. Det er rigtigt, at vi, fordi man har ført en forkert beskæftigelsespolitik, har sagt, at de langtidsledige måtte man gøre noget for, ikke fordi vi ønsker at bevare langtidsledige, men fordi vi mener, at så længe der ikke er evner og vilje i socialdemokratiet til at føre en beskæftigelsespolitik, som kan afskaffe arbejdsløsheden, så er det altså nødvendigt at gøre noget for de arbejdsløse, der bliver skabt. Der har vi sagt, at man måtte fjerne 26 ugers reglen. Da man ikke ville det, så sagde vi: ja men så lad os suspendere den, og lad os så i stedet for at snakke om uddannelsestilbud give dem lov til at tage en uddannelse, der er kompetencegivende. Når ministeren derfor spørger, hvilket perspektiv vi har, vil jeg sige, at vort perspektiv ikke er fjernelse af tidsbegrænsningerne, det er fjernelse af arbejdsløsheden.

Vi har fremsat en lang række forslag, som, hvis man ville have fulgt dem, kunne have ændret situationen. Vi har peget på, hvordan man skulle føre en anden økonomisk politik. Vi har peget på, hvad man skulle gøre for at få renten ned; det kunne sikre arbejde. Vi har også peget på, hvordan man kunne skaffe beskæftigelse ved at øge forbrugsmulighederne i stedet for at indskrænke dem. Jeg vil godt tage alt det op, og derfor er det altså at vende tingene på hovedet. Det er regeringen, socialdemokratiet og forligspartierne, der har ansvaret for den politik, der er ført. Det kan ikke nytte noget, at de prøver på at lægge

[Jørgen Jensen]

ansvaret over på andre. De taler af og til om ansvarlige partier. Ja men ansvarlige partier er også dem, der har ansvaret for den politik; der er ført. Så tag det ansvar! Erkend, at I har ansvaret for det, og lad være med at lægge ansvaret over på andre! Det er det, der er sket her. Derfor vil jeg godt sige, at vi har et perspektiv. Det har man ikke villet følge, men forhåbentlig bliver man klogere.

Så bare til det enkle, hvordan det vil virke, hvis arbejdsgiveren er påtvunget en arbejder. Skal vi ikke holde op med den problemstilling. Den har jeg hørt indtil trivialitet. Når vi har diskuteret, om en tillidsmand skulle genantages, så sagde man: han må hellere få lidt erstatning, for det er sgu ikke sjovt at komme ind på en arbejdsplads igen, hvis man er tvunget derind. Det er den melodi, man har kørt på, og resultatet har været en utryghed over for at varetage de interesser, tillidsmænd skal varetage.

Det, vi har sagt gentagne gange, er, at anvisning ikke kan adskilles fra den faglige kamp. Anvisning kan ikke være neutral. Det er spørgsmålet om at hævde retten til rimelige løn- og arbejdsvilkår. Det er også spørgsmålet om at nedbryde det misbrug, som arbejdsgiverne gør af ledelsesretten, og det er klart, at dér bliver man også nødt til at sige til arbejdsgiverne, at de skal anvende den arbejdskraft, der nu engang er til rådighed for arbejdsmarkedet. Jeg frygter altså ikke, at det, at arbejdsgivere bliver tvunget til at tage en del af arbejdskraften, skal virke nedbrydende. Det nedbrydende ligger i, at mennesker går og føler sig sat til side i samfundet og overflødiggjort. Det er det, der virker nedbrydende.

Men som sagt skal vi jo nok, inden vi slutter her, have en diskussion om den førte politik, også beskæftigelsespolitikken, og dér kan vi vende tilbage til perspektivet. Men det er slet ikke det, der er lagt op til med de forslag, der ligger her; det er lapperier.

Alfred Hansen (DR):

Jeg vil da gerne takke ministeren for konstateringen af mine mange smukke ord, men den indeholdt desværre ikke noget som helst for de grupper, der her er tale om. Jeg vil i al beskedenhed erkende, at jeg har fundet en overmand, nemlig arbejdsministeren, som i rigt mål overgår mig, både hvad angår antal-

let af ord, og hvad angår selvfærdighed. Det er faktisk lagt op sådan herfra, hr. arbejdsminister, at hvis bare vi vedtager dette uændret, uden at gøre det stykkevis og delt, så har vi klaret arbejdsløshedsproblemet her i Danmark.

Det foranlediger mig til at spørge arbejdsministeren fremfor at spørge, hvor mange der vil gøre brug af denne efterløn: hvor mange arbejdsløse vil vi have i dette land om et år, to år, tre år, fire år? Hvad vil ministeren skyde på? Hvor stor en del af denne byrde skal bæres af de unge arbejdsløse? Det kunne være rart at høre lidt om det, for det har noget med sammenhængen med regeringens øvrige økonomiske politik at gøre. Hvilke planer har man om at indføre andre love, som eventuelt smitter af med øget arbejdsløshed til følge?

Jeg synes, det var en grov konstatering af ministeren at påstå, at jeg ikke har foreslået, hvad der kunne gøres for de grupper, der her er tale om. Jeg har helt klart sagt, at retsforbundet mener, at en lettere adgang til førtidspension og indførelse af delpension bør gennemføres, så de, der fysisk og psykisk er nedslidte og ønsker at nedtrappe deres erhvervsaktivitet eller helt gå ud af arbejdsmarkedet, skal have mulighed derfor. Men vi mener, hr. minister, at finansieringen skal ske over skat-terne.

Med hensyn til de langtidsløse turde det være en kendsgerning også for ministeren, at jeg for cirka en måned siden fra denne talerstol stillede spørgsmål til arbejdsministeren om, hvorvidt ministeren var villig til at ændre 4 års perioden til en 5 års periode. Jeg fik det svar fra ministeren, at det ville han ikke ændre. Hr. Kurt Hansen har tidligere i dag gjort opmærksom på, at socialistpartierne sammen med retsforbundet har forsøgt at få socialdemokratiet med til at ændre denne regel. Det lykkedes ikke.

Jeg fandt det ærlig talt overflødig at bringe det på bane igen, men all right, hvis ikke ministeren har forstået det og kan huske det, så skal jeg gerne gøre det. Vi har fra retsforbundets side sagt, at hvis der kan dokumenteres behov for flere offentlige ansættelser, så vil vi også være med til det. Vi har slået fast, at man bør intensivere færdiggørelsen af de projekterede offentlige arbejder, som er vedtaget her i tinget. Det drejer sig om vejarbej-

[Alfred Hansen]

der og andre offentlige anlægsarbejder. Også det vil vi gerne være med til.

Lad mig lige sige, at der var én ting, der næsten fik mig til at få tårer i øjnene. Det var igen socialdemokratiets ordfører, fru Inge Fischer Møller, som rigtig ville give et ekstra argument for at stemme for sine forslag. Der skulle rigtig argumenteres. Jeg har godt nok læst indtil flere gange, at dagbladet Aktuelt synes, at forslaget er godt, og det overrasker mig i og for sig ikke. Fru Inge Fischer Møller henviste til Børsen, som skrev om dette jobtilskud, at det virkelig var et pletskud, og vi fik at vide, at fru Inge Fischer Møller var enig heri. Jeg må nok sige, at det virkelig var rørende, at arbejdsgivernes blad, i hvert fald et blad, som ikke ligefrem tegner og taler for socialdemokratiske vælgere, synes, at det faktisk var et godt forslag. Jeg må sige, at det var det eneste argument, som var ved at få mig til at ryste lidt i knæene.

Men jeg har genvundet førligheden og fatningen, og jeg kan stadig væk ikke støtte forslagene, uanset om ministeren forstår det eller ej. Men vi er stadig væk i retsforbundet interesseret i at hjælpe både de langtidsløse og alle erhvervsaktive, som er over 60 eller 62 år, hvad der nu kan blive flertal for. Og så håber jeg i øvrigt, at også ministeren har forstået det.

Kurt Hansen (VS):

Arbejdsministeren har selvfølgelig ret i, at der ikke er nogen partier, der kan komme og sige her i folketinget: hvis I havde fulgt vores program, så ville vi i løbet af meget kort tid have afskaffet arbejdsløsheden. Det er jeg enig med ministeren i. Det hænger jo netop sammen med det samfundssystem, som vi lever under. Det er det, der skaber krisen, herunder arbejdsløsheden.

Men én ting kan arbejdsministeren skrive ned på sit papir eller skrive sig bag øret, eller hvor han nu vil skrive det: der kunne tages en række initiativer, som ville nedbringe arbejdsløsheden væsentligt, hvis man var rede til at foretage nogle indgreb over for arbejdsgiverne, det har vi påvist i den beskæftigelsesplan, vi lagde frem. Gennem pålæg til arbejdsgiverne, gennem tvang over for arbejdsgiverne, kan vi komme meget langt. Kombinerede vi denne tvang på det beskæftigelses-

mæssige område med en administration af dette med: først fyret, først i arbejde, gennem fagforeningen i samarbejde med det enkelte arbejdsløshedsudvalg, så ville vi ikke stå i den situation, som har i dag, med de 20.000, 30.000, 40.000 arbejdsløse, som der i realiteten er. Så kunne vi have undgået det, så havde det set meget anderledes ud, hvordan længden af arbejdsløshedsperioden fordelte sig for de arbejdsløse.

Men ministeren har jo netop været med til at lægge yderligere gift for, at det ikke kunne praktiseres, via den indrømmelse, som blev givet til de borgerlige partier, der gik ud på, at nu kunne arbejdsformidlingen udsende lister til de lokale arbejdsgivere med ugens tilbud, dagens tilbud af arbejdskraft, hvor der var nævnt de kvalifikationer, som arbejdskraften var i besiddelse af. Så man kunne være kommet meget længere. Man kunne have undgået denne situation, som vi faktisk står og diskuterer lovforslagene på baggrund af.

Så stillede jeg et andet spørgsmål, som jeg ikke fik svar på. Det var spørgsmålet om, hvilke erfaringer der var høstet i udlandet eller i indlandet i forbindelse med tilskudsordninger til de private arbejdsgivere. Arbejdsministeren lancerer det jo som et knippegodt forslag, slet og ret det bedste; ellers var arbejdsministeren vel ikke kommet med det. Så var han netop kommet med det bedste. Hvad er erfaringerne?

Nu bliver der talt om de 62.000 job, der skal skaffes. Er det ikke sådan, at de skal skaffes i 3 hold? Det er jo ikke 62.000 job, der lige pludselig skal bankes op som nye job. Det vil jeg godt lige have slået fast. Det er næsten i 3 omgange, disse job skal skaffes, så der bliver tale om noget med 20.000 ekstra jobtræningstilbud eller 25.000 ekstra jobtræningstilbud. Det er vist mere relevant at holde sig til et sådant tal.

Så spurgte arbejdsministeren, om jeg ville have 30 tilbud, når jeg ikke kunne nøjes med ét, til den enkelte langtidsløse. Her må jeg sige, at det ikke er et spørgsmål om 1 eller 30 tilbud. Det er slet og ret et spørgsmål om, at den enkelte langtidsløse får et tilbud, som han eller hun synes er rimeligt. Og vi kan ikke acceptere, som jeg nævnte i første omgang, at disse ordninger bliver administreret via arbejdsmarkedsnævne, som er en klar korporativ foranstaltning, der in-

[Kurt Hansen]

deholder nogle elementer med sammensmeltning af fagbevægelsen, det offentlige og Arbejdsgiverforeningen.

Når jeg talte om valgoplæg, så talte jeg om efterlønsforslaget, som er blevet lanceret for befolkningen i pæn indpakning og venligt formidlet gennem pressen. Jeg mener bestemte, at befolkningen er så klarsynet, at den kan gennemskue, hvad disse dødsyge løntilskudsordninger indeholder, så det ville jeg aldrig vove at begynde at kalde for et socialdemokratisk valgoplæg.

Arbejdsministeren (Auken):

Ja, jeg kan se, hvor meget klokken er blevet, så jeg skal gøre det meget kort her i anden omgang og kun sige til hr. Alfred Hansen, at hverken jeg eller regeringen har selvfølgelig nogen sinde hævdet, at disse to lovforslags vedtagelse vil betyde, at man løser arbejdsledelsesproblemet. Det eneste, vi har sagt, er, at man yder et fornuftigt bidrag bl.a. til at løse en del af ledighedsproblemet. Det tror jeg ubestrideligt at de gør.

Derimod synes jeg nok, at hr. Alfred Hansen kom noget højt op, da han talte om retsforbundets politik. Så forstod jeg, at det, der skulle vise retsforbundets positive indstilling til de langtidsløse, var, at man gerne ville blive ved med at give dem understøttelse. Men altså ikke noget om at give dem arbejde. Ikke noget om at skaffe nogle tilbud specielt til dem. Hr. Alfred Hansen ryster på hovedet. Forestiller hr. Alfred Hansen sig, at de langtidsløse automatisk vil få et job, hvis vi skaffer flere job, f.eks. i forbindelse med vejbyggeri, som hr. Alfred Hansen pegede på? Jeg tror, det var det eneste konkrete eksempel, der blev fremdraget.

Problemet for denne gruppe er jo, at hvis ikke der bliver gjort en særlig indsats for denne gruppe, så kommer den ikke i gang med at arbejde. Det er det, man lukker øjnene for. Det bare at blive ved med at give dem understøttelse løser en del af deres sociale problem, men det presser dem dog længere og længere ud i modløshedens onde cirkel og ud i de fordomme, der findes over for de langtidsløse. Derfor var jeg dybt skuffet over hr. Alfred Hansens indlæg på retsforbundets vegne her i dag.

Til hr. Kurt Hansen: vi har selvfølgelig prøvet at skele til, hvad man har gjort i an-

dre lande, men problemet er bare, at på grund af vores særlige understøttelsesordning her i landet, hvor vi giver folk dagpenge meget længere tid, end man gør i noget andet land, og på et helt andet niveau, har vi haft en langtidsløshedssituation, som man ikke har sidestykke til i andre lande. Derfor har vi været nødt til i meget høj grad at finde utraditionelle løsninger på vores eget problem.

Hr. Lawaetz blev næsten personlig stødt over, at jeg sagde, at fremskridtspartiet var negativt over for disse to forslag, og at det bekræfter det indtryk, andre partier i folketinget har fået af fremskridtspartiet, nemlig at man simpelt hen stemmer imod samtlige forslag, der går ud på at skaffe forbedringer for lønmodtagerne. Hr. Lawaetz tilbagemandede heller ikke dette synspunkt, fordi hr. Lawaetz kan ikke tilbagevise dette synspunkt. Man kan ikke nævne ét eneste eksempel på foranstaltninger til fordel for de danske lønmodtagere og erhvervsaktive, som fremskridtspartiet har stemt for.

Det er ikke en personlig bebrejdelse mod hr. Lawaetz, hvis integritet og personlighed osv. osv. det hverken er rigtigt eller retfærdigt at gøre til genstand for diskussion her, men det er jo desværre det politiske partis indsats, som hr. Lawaetz står som medlem af. Når der ikke er andet end negative synspunkter, ja, så bliver vi nødt til at konstatere, at man også på dette punkt er negativ.

Hr. Lawaetz mener, at man var positiv ved at henvise til den plan, man i sin tid fremlagde, om en meget diffus løntilskudsordning i den private sektor. Jeg tror, at hr. Lawaetz, hvis han studerer den plan nærmere, kan se, at den minder meget lidt om den jobtilbudsplan, der her bliver foreslået fra regeringens side til gavn for de langtidsløse.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Lovforslagenes overgang til anden behandling
vedtoges uden afstemning.

Den fg. formand (Søren B. Jørgensen):

Jeg foreslår, at lovforslagene henvises til arbejdsmarkedsudvalget. Hvis ingen gør ind-

[Den fg. formand]

sigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Meddelelser fra formanden:

Den fg. formand (Søren B. Jørgensen):

Der er ikke mere på dagsordenen.

Fra medlem af folketinget *Glistrup*, der har orlov på grund af midlertidig udsendelse i offentligt hverv, har jeg modtaget meddelelse om, at han fra og med den 27. april 1978 atter kan give møde i tinget. Stedfortræderens, *Kaare Priens*, hverv som midlertidigt medlem af folketinget ophører fra nævnte dato at regne.

Med skrivelse af dags dato fremsender ministeren for kulturelle anliggender årsregnskab for Danmarks Radio for 1976-77, jfr. § 9, stk. 4, i lov af 15. juni 1973 om radio- og fjernsynsvirksomhed. Eksemplarer er frem-

lagt i meddelelsescentralen.

Der er foretaget ændringer i følgende udvalg:

Retsudvalget (26/4 78):

Udtræder: Jørgen Junior

Nyt medlem: Uwe Jensen (Ribe a.)

Erhvervsudvalget (26/4 78):

Udtræder: Holmberg

Ny stedf.: Svend Erik Hovmand

Folketingets næste møde afholdes i morgen, torsdag den 27. april, kl. 13.00.

Angående dagsordenen henviste den fg. formand til den i salen opslåede dagsorden.

Mødet hævet kl. 18.24
